

ДЖЕК ЛОНДОН АЛЕНАТА ЧУМА

Превод от английски: Силвана Спасова, 1991

chitanka.info

I

Пътеката минаваше по възвишението на някогашен железопътен насип. Но от много години линията беше изоставена. От двете страни на насипа се издигаше гора, дърветата и храстите се катереха по склона и като зелена вълна заливаха тясната, утъпкана от зверовете пътека, на която едва можеха да се разминат двама души. На места от земята стърчаха парчета ръждясали желяза, които свидетелстваха, че отдолу, под слоя напластена шума и мъх, са релсите и траверсите. Едно младо, десетина дюйма дебело дръвче беше разкъсало съединението и беше извило края на релсата нагоре. Заедно с релсата, увиснала на дългия клин, причудливо стърчеше полуизгнилата траверса. Гнездото ѝ отдавна беше затрупано с пясък и окапали листа. Колкото и да беше занемарен пътят, не беше трудно да се разбере, че линията е еднорелсова.

По пътеката вървяха двама души — старец и момче. Те се движеха бавно, тъй като старецът беше съвсем грохнал. Той тежко се подпираше на тоягата си, ръцете и краката му трепереха. Омазнена шапка от козя кожа пазеше главата му от слънцето. Изпод нея се подаваха редки кичури мръснобели коси. Старецът беше нахлупил над очите си остроумно направена козирка от голям лист и внимателно се вглеждаше къде стъпва. Брадата му, която падаше на сколуфи върху гърдите, би била снежнобяла, ако не беше димът от огньовете и капризите на времето.

Цялото му облекло се състоеше от проскубана ярина. Тънките, изсъхнали ръце и крака издаваха крайно преклонната възраст на стареца, а почернялата от слънцето кожа и многобройните рани, белези и драскотини говореха за това, че много години е трябвало да прекара под открито небе.

Момчето вървеше отпред, като с мъка се пригаждаше към бавните крачки на стареца. За дреха му служеше също такава проскубана кожа с оръфани краища и дупка за главата в средата. Беше дванадесет-тринадесетгодишно, не повече. В косите му беше кокетно

втъкната наскоро отрязана глиганска опашка. В ръцете си държеше малък лък и стрела, на гърба му висеше колчан. От ножницата, окачена на прехвърлен през шията му ремък, стърчеше ръбатата дръжка на ловджийски нож.

Момчето беше силно почерняло от слънцето и стъпваше меко като котка. На мургавото му лице се открояваха яркосините очи, които гледаха живо и изпитателно, сякаш пронизваха всеки предмет, който му попаднеше на пътя. Освен това то усещаше и най-слабата миризма и потрепващите, издуващи се ноздри изпращаха до мозъка му непрекъснат поток сигнали от външния свят. Притежаваше остър, трениран слух. Без да полага каквито и да било усилия, то улавяше в привидното безмълвие и най-леките шумове, разделяше ги и ги класифицираше, независимо дали това беше шумоленето на листата от вятъра, бръмченето на пчела или комар, грохотът на далечния прибой, който се чуваше само в миг на затишие, или шетането на лалугер по пътеката, докато пренася пръст до входа на дупката си.

Изведнъж момчето застана нащрек. Зрението, слухът и обонянието му едновременно сигнализираха за опасност. Без да се обръща, то предупредително докосна стареца и двамата замряха. Пред тях, до самия край на насипа, изпукаха съчки. Момчето се вгледа в люлеещия се връх на един храст. От шубраците се измъкна огромна сива мечка и като видя хората, също спря като закована. Срещата явно не ѝ хареса и тя заплашително изръмжа. Момчето бавно сложи стрела на лъка и също така бавно опъна тетивата, без да сваля поглед от мечката. Старецът замря на мястото си и също се вторачи в животното изпод козирката. Хората и звярът внимателно се изучаваха няколко секунди. Мечката започна да проявява признаци на нетърпение и момчето с кимване на глава показва на стареца, че трябва да се махне от пътеката и да слезе от насипа. Самото то също тръгна заднешком, като продължаваше да държи тетивата обтегната. Двамата почакаха малко, докато от другата страна на склона се чу затихващият трясък на изпочупени храсти — животното си беше отишло. Когато отново се изкачиха горе, момчето се усмихна.

— Ама че звяр!

Старецът кимна.

— От ден на ден стават все повече — оплака се той с тъничък, треперлив гласец. — Мислил ли съм някога, че ще доживея такава

време, когато хората ще се страхуват да идват тук! Помня, когато бях малък, в хубаво време гражданите идваха тук със семействата си от Сан Франциско. И нямаше никакви мечки. Да, сър, нито една! Мечките бяха такава рядкост, че хората даваха пари, за да ги погледат в клетка.

— Какво е това пари, дядо?

Преди старецът да успее да отговори, момчето съобрази нещо, тържествуващо бръкна в чантата, която висеше под кожата и измъкна потъмнял, ожулен сребърен долар. Старецът поднесе монетата към носа си, очите му заблестяха.

— Нищо не виждам — промърмори той. — Погледни, Едвин, може би ще успееш да прочетеш годината на сечене.

Момчето се засмя.

— Ама че си чудак! Все лъжеш, че тия малки чертички значат нещо.

По лицето на стареца пробягна сянка на обичайно огорчение и той отново поднесе монетата към очите си.

— 2012 година! — изскимтя той и се заля в истеричен кикот. — Точно тогава Управата на Магнатите назначи Морган Пети за президент на Съединените щати! Това явно е една от последните сечени монети — Алената смърт дойде през 2013 година. Господи, не е за вярване! Изминаха 60 години оттогава и аз съм единственият, останал жив досега. Едвин, къде намери тази монета?

Момчето, което слушаше стареца със снизходително-търпеливия вид, с който слушат бърбенето на слабоумен, веднага отговори:

— Даде ми я Хоу-Хоу, а той я е намерил миналата пролет, когато пасеше козите край Сан Хосе. Хоу-Хоу каза, че това са пари. Дядо, не си ли гладен вече?

Очите на стареца лакомо припламнаха и като хвана по-здравото тоягата си, ускори крачка.

— Хубаво ще е, ако Заешката устна е хванал морски рак, та даже и два... — мърмореше той. — Месото на рака е вкусно, много вкусно, особено когато нямаш зъби, но затова пък имаш внуци, които обичат дядо си и се стараят да му уловят рак. Когато бях дете...

Едвин изведнъж видя нещо, спря и опъна лъка. То стоеше на края на малък овраг. Някога оттам беше минавала дренажна тръба, която после се беше разрушила и бликналият поток беше размил насипа. На другия край на долчинката, увиснала над сипея, стърчеше

ръждива релса, обвита в дива лоза. Малко по-нататък, до един храст, се беше сгушил заек, който уплашено се кокореше. Разстоянието беше петдесетина фута, но стрелата, проблясвайки за миг във въздуха, стигна до целта. Раненото зверче изписка от уплаха и болка и тежко заподскача из храсталака. Тутакси се мярна загорялото тяло и развяващата се кожа — момчето скочи от склона и на един дъх изкачи отсрещната страна на оврага. Младите му мускули играеха като пружини, всичките му движения се отличаваха с необикновена грация и красота. Стотина фута по-нататък то настигна заека в храсталака и със замах удари главата му в близкия ствол и го даде на стареца да го носи.

— Месото на заека е много вкусно — захвана старецът с треперещия си гласец, — но ако става дума за деликатеси, предпочитам раците. Когато бях дете?

— Защо през цялото време дрънкаш глупости? — с досада прекъсна момчето словоохотливия си спътник.

То съвсем не изговори тези думи, а нещо, което смътно напомняше за тях, гърлени, експлозивни звуци, които се сливаха в кратки, отривисти думи, почти не предаващи оттенъците на смисъла. Но в неговата реч се долавяше сходство с речта на стареца, прилична на лош, развален английски.

— Защо вместо рак казваш „деликатес“? — продължи момчето. — Ракът си е рак. Никога ле съм чувал такава смешна дума!

Старецът въздъхна, но не възрази и по-нататък продължиха мълчаливо. Грохотът на прибойа стана по-силен, когато излязоха от гората в подножието на редицата пясъчни дюни, които стигаха до морето. Между дюните се лутаха кози, които пощипваха рядката тревица. Пазеше ги облечен в кожи юноша с голямо, подобно на вълк куче, което напомняше донякъде шотландско коли. Към шума на прибойа се прибавяше нещо като лай или рев — нисък, утробен, който се носеше откъм големите островърхи камъни на стотина ярда от брега. Там излизаха големите морски лъвове, припичаха се на слънце и се биеха помежду си. Наблизо се издигаше дим, а едно момче с дивашки вид хвърляше съчки в огъня. Наблизо лежаха няколко кучета, съвсем същите като това, което пазеше козите. Старецът ускори крачка и като се приближи до огъня, започна жадно да души.

— Стриди! — промърмори той възхитено. — Изглежда и рак, а, Хоу-Хоу? Е, момчета, вие наистина сте много добри към стария си дядо!

Хоу-Хоу, момче, приблизително връстник на Едвин, се засмя.

— За тебе ще има, дядо. Хванах четири рака.

Беше жалко да се гледа как ръцете на стареца се тресяха от лакомия. Бързо, доколкото му позволяваха вдървените колене, той се отпусна на пясъка и измъкна с тоягата си от жарта голяма мида. От топлината черупката се беше разтворила и възрозовото месо се беше опекло отлично. Старецът се разтрепери, хвана едно късче от мидата с палеца и показалеца и го поднесе към устата си. Но парчето се оказа прекалено горещо и той в същия миг го изплю. Старецът захленчи от болка, от очите му изскочиха сълзи и потекоха по страните му.

Момчетата бяха същински диваци, хуморът им беше доста груб и примитивен. Огорчението на дядото им се видя ужасно смешно и те избухнаха в силен кикот. Хоу-Хоу подскачаше край огъня, а Едвин в неописуем възторг се търкаляше по земята. Дотича и момчето, което пазеше козите, за да вземе и то участие във веселбата.

— Извади ги да изстинат, Едвин! — молеше огорченият старец, който дори не се опитваше да изтрие сълзите, стичащи се от очите му. — Дай ми и един рак. Нали знаеш, че дядо обича раци.

Черупките съхнеха на жарта и се пукаха от топлината със силно цвърчене. Мидите бяха големи, от три до шест дюйма дълги. Момчетата ги изгребваха с тоягите от пепелта и ги трупаха на един изхвърлен на брега дънер, за да ги изстудят.

— Когато бях момче, ние не се подигравахме на по-възрастните, а ги почитахме...

Потокът от несвързани жалби и упреци не секваше, но внуците не обръщаха никакво внимание на дядото. Всички се захванаха за ядене, като действаха с ръце, с енергично дъвчене и силно мляскане. Старецът ядеше предпазливо, като се стараеше да не бърза, за да не се опари отново. Третото момче на име Заешката устна незабелязано посипа с щипка пясък късчето мида, което дядото тъкмо поднасяше към устата си. Песъчинките се забиха в небцето и венците му и отново избухна оглушителен кикот. Нещастникът не се сещаше, че са му скроили лоша шега, пръхтя и плю, докато Едвин не се смили и му подаде една кратунка с прясна вода да си изплакне устата.

— А къде са раците, Хоу-Хоу? — попита Едвин. — Дядо иска да яде.

В очите на стареца отново светна лакомото пламъче, когато му подадоха рака. Клещите, черупките — всичко беше цяло, но месото вътре отдавна беше изсъхнало. С трепереци пръсти, в предвкушване на удоволствието, старецът откъсна едната щипка, но тя се оказа куха.

— Какъв е тоя рак, Хоу-Хоу? Къде е месото? — захленчи той.

— Аз се пошегувах, дядо. Няма раци. Не хванах нито един.

По сбръчканите бузи на стареца се стичаха сълзи на безсилна обида и разочарование, а момчетата едва не виеха от възторг. После Хоу-Хоу незабелязано сложи на мястото на изсъхналия рак друг, токущо изваден от огъня. Щипките му бяха вече откъснати и от бялото месо се вдигаше ароматна пара. Усетил познатата миризма, старецът учудено погледна надолу. Унинието му начаса се смени с радост. Той жадно вдъхна аромата, едва не подскочи от възторг и се нахвърли на храната. Това привично зрелище не задържа вниманието на внуците. Те не забелязваха нито откъслечните възгласи, които, мляскайки, издаваше старецът, нито безсмислените му, както им се струваше, фрази: „Ех, сега да имаше малко майонеза! Шейсет години — две поколения — да не хапнеш, даже да не видиш майонеза! А навремето се сервираше с раците във всяка кръчма.“

Като се натъпка до пръсване, старецът въздъхна дълбоко, изтри ръце в голите си крака и замислено се загледа в морето. Заедно с усещането за ситост нахлуха спомените.

— А някога същият този бряг беше пълен с хора, особено в неделен ден. И никой не се боеше от мечките. А ей там, точно на скалата, имаше голям ресторант, готвеха отлично и изборът беше много богат. Четири милиона души наброяваше тогава Сан Франциско. Сега в града и в цялата околност я се съберат 40 души, я не. Из залива непрекъснато плуваха кораби, някои влизаха през Златните врати, други излизаха в открито море. А по небето — аероплани, дирижабли и въздушни кораби. Те се движеха с по 200 мили в час. Пощенската компания „Ню Йорк енд Сан Франциско лимитид“ смяташе тази скорост за минимално допустимата. Имаше един французин, забравих му името — той беше успял да стигне до 300 мили в час. Но това беше рисковано, прекалено рисковано според консервативната публика. Ала той беше тръгнал по правилен път и сигурно щеше да постигне

повече, ако не беше Великият мор. Когато бях дете познавах старци, които бяха виждали първите аероплани, а сега самият аз станах свидетел на това как изчезнаха последните и това бе преди 60 години.

Внуците не слушаха хлевоустия старец — те отдавна бяха свикнали с неговото бърбене, пък и не разбираха по-голяма част от думите. Случайният наблюдател би могъл да забележи, че в несвързаните монолози на стареца речта му придобиваше до известна степен някогашната стройност и изящество на израза. Но когато се обръщаше към внуците си, той отново се нагаждаше към техния груб, примитивен език.

— Вярно, тогава раците бяха малко — разглаголстваше старецът. — Бяха ги изловили. Те се смятаха за най-изискан деликатес. Пък и ловният им сезон беше само някакъв си месец. А сега могат да се намерят по всяко време на годината. И, което е най-чудното, могат да се уловят точно тук, в крайбрежните Шамъни на Клиф Хаус, където беше ресторантът.

Пасящите наблизко кози изведнъж станаха неспокойни, струпяха се на куп и момчетата скочиха на крака. Кучетата край огъня се хвърлиха към ръмжащия си другар, който пазеше стадото, а козите побягнаха под защитата на хората. Пет-шест сиви измършавели вълци се промъкваха сред дюните, готови да нападнат ръмжащите кучета. Едвин изстреля една стрела, но тя падна преди да стигне целта. Тогава Заешката устна развъртя прашката си — оръжието, с което Давид беше излязъл срещу Голиат — и така силно метна камъка, че той изсвистя във въздуха. Камъкът падна наред глутницата и изплашените вълци отстъпиха в евкалиптовия гъсталак.

Момчетата се разсмяха и отново се излегнаха на пясъка, а старецът замислено въздъхна. Той явно беше преял и сега, сплел пръсти на корема си, отново захвана да разглаголства.

— „Световите си отиват като дим“ — издекламира той очевидно стих на някой автор. — Да, всичко е бързотечно като дим. И човешката цивилизация на тази планета също е дим. Хората опитомиха полезните животни, унищожиха вредните, разчистиха земята от буренака. Но след това човечеството умря, първобитният живот заля планетата и помете по пътя си всички човешки ценности. Горите и плевелите нападناха полята, хищниците разкъсаха стадата и ето сега на брега на Клиф Хаус бродят вълци. — Старецът се ужаси от собствените си

мисли. — Там, където някога безгрижно живееха четири милиона души, сега скитат гладни вълци и подивелите ни потомци са принудени да се защитават с праисторическо оръжие от хищниците. И всичко това заради Алената смърт?

Думата „алена“ привлече вниманието на Заешката устна.

— Пак старата песен! — каза той на Едвин. — Какво значи „алена“?

— „Вълнува ни тъй аленият лист на клена, както звукът на ловджийски рог“ — отново издекламира старецът.

— Това значи червена — отговори Едвин на Заешката устна. — Ти не знаеш това, защото си от племето на Шофьора. А те нищо не знаят. Алена значи червена, сигурен съм.

— Червеното си е червено, нали така? Защо тогава да се надуваме и да казваме „алена“? — мърмореше Заешката устна. — Дядо, защо винаги говориш такива думи, които никой не разбира? — обърна се той към стареца. — „Ален“ не значи нищо, но всички знаят какво е „червен“. Защо тогава не казваш „червен“?

— Защото това не е точно. Чумата беше алена. Само за някакъв си час цялото тяло и лицето на човек ставаха алени. Аз ако не знам, кой ще знае! Всичко стана пред собствените ми очи. И аз твърдя, че чумата беше алена, защото... е, защото наистина беше алена и това е! Няма друга дума.

— А по моему „червена“ е по-добре! — упорстваше Заешката устна. — И баща ми нарича червеното червено, а той не е глупак. Той ми е разказвал, че всички са измрели от Червения мор.

— Баща ти е от простолюдието и предците му са прости хора. Аз знам откъде произлиза племето на Шофьора. Дядо ти беше шофьор, слуга. Той нямаше никакво образование и служеше на друга хора. Вярно, баба ти беше от добро семейство, но децата ѝ не се метнаха на нея. Много добре си спомням как ги срещнах за първи път — те ловяха риба на езерото Тимескал.

— А какво е това образование? — попита Едвин.

— Това е, когато наричат червеното алено — насмешливо подметна Заешката устна и отново се нахвърли върху стареца. — Баща ми казва, че жена ти е от племето Санта Роса и въобще не е знатна. Това му го е разказал неговият баща, преди да умре. Той казва, че

преди Червения мор е миела чинии в една кръчма, макар че не знам какво е това. А ти знаеш ли, Едвин?

Едвин отрицателно поклати глава.

— Да, тя беше келнерка — призна старецът. — Но тя беше добра жена и майка на твоята майка. След чумата малко жени бяха останали. Тя се оказа единствената жена, която можех да взема, макар и да е „миела чинии“ в кръчма, както се изразява баща ти. Но не е хубаво да се говори така непочтително за предците.

— Пък баща ми казва, че жената на първия Шофьор била лейди...

— Какво е това лейди? — поинтересува се Хоу-Хоу.

— Лейди е жената на Шофьора — бързо се отзова Заешката устна.

— Първият Шофьор се казваше Бил и, както вече ви казах, беше от простолудието — обясни дядото. — Но жена му беше лейди, знатна лейди. Преди Алената чума тя беше жена на Ван Уордън, президента на Управата на Промислените магнати, един от десетимата, които управляваха Америка. Състоянието му беше милиард и осемстотин милиона долара — такива монети като тази в торбата ти, Едвин. А когато дойде Алената смърт, тя стана жена на Бил, основателя на племето на Шофьора. Как я налагаше само! Виждал съм го с очите си.

Хоу-Хоу, който лежеше по корем и от нямане какво да прави разгребваше с крака пясъка, изведнъж извика и заразглежда отначало палеца на крака си, после дупката, която беше изровил. Другите две момчета също се заеха бързо да разхвърлят с ръце пясъка и скоро откопаха три скелета. Двата бяха на възрастни хора, а третият — на дете. Старецът приклепна и се вгледа в находката.

— Жертви на Чумата — обяви той. — Последните дни нещастниците умираха както си вървяха. Това трябва да е семейство, което се е спасило с бягство, за да не се зарази, и смъртта ги е настигнала тук, на Клиф Хаус. Те... Слушай, какво правиш, Едвин?!

В гласа на стареца прозвуча ужас — Едвин старателно избиваше с тъпата страна на ловджийския си нож зъбите от челюстта на единия череп.

— Ще си ги нанижа! — отговори той.

Момчетата се хванаха за работа и вдигнаха нетърпим шум. Никой не чуваше стареца.

— Вие сте истински диваци!... Значи вече са на мода огърлиците от човешки зъби. Следващото поколение ще си пробие носовете и ще си окачи украшения от кости и раковини. Така ще стане. Човешкият род е обречен да потъне в мрака на първобитната нощ преди отново да започне кървавото възкачване към върховете на цивилизацията. А когато се разплодят прекалено и планетата стане тясна, хората ще започнат да се избиват. И тогава сигурно ще носят на пояса си човешки скалпове, както сега... както ти, Едвин, носиш тая гнусна свинска опашка. И това е най-кроткият от внуците ми! Махни тази опашка, Едвин, изхвърли я, момчето ми!

— Само опява тоя дядка! — отбеляза Заешката устна, когато момчетата извадиха всички зъби и седнаха да делят плячката.

Движенията им бяха бързи и резки, а говорът, особено когато спореха за някой голям или красив зъб, несвързан и отривист. Те говореха с едносрични думи и кратки, отсечени фрази. Това беше по-скоро някакво безсмислено дрънкане, отколкото език. И все пак в него се долавяха следи от граматически конструкции, някакво далечно сходство с формите на по-културен език. Даже речта на стареца беше до такава степен изкривена, че ако се запише буквално, читателят не би разбрал нищо. Но той използваше това подобие на език само когато се обръщаше към внуците си. А когато се разприказваше и започнеше да си говори сам, говорът му полека-лека се очистваше, приближаваше се до литературния. Изреченията се удължаваха, придобиваха отчетлив ритъм и лекота, които свидетелстваха за някогашен навик да говори от катедрата.

— Дядо, разкажи за Червената смърт! — помоли Заешката устна след като делбата на зъбите завърши.

— За Алената смърт — поправи го Едвин.

— И без тия чудновати думички — продължи Заешката устна. — Говори разбрано, дядо, като всички Санта Роса. Никой не говори като тебе.

II

Старецът беше явно поласкан от тази молба. Той се прокашля и започна:

— Преди петнадесет-двадесет години много хора слушаха разказите ми за Алената чума. Сега за съжаление явно никой не се интересува...

— Ето пак! — недоволно възкликна Заешката устна. — Не можеш ли да не говориш глупости? Говори разбрано. Какво значи „интересува“? Ломотиш като малко дете!

— Не се заяждай — намеси се Едвин, — че ще се ядоса и нищо няма да разкаже. Плюй на чудноватите думи. Все нещо ще разберем.

— Хайде, хайде, дядо! — настоя Хоу-Хоу, тъй като старецът през това време беше започнал тирада за неуважението към възрастните и колко жестоки стават хората, когато загине цивилизацията и те попаднат в първобитни условия.

Старецът започна разказа си.

— Тогава на земята живееха много хора. Само в Сан Франциско бяха четири милиона...

— А какво е това милион? — попита Едвин.

Старецът ласкаво го погледна.

— Знам, че можете да броите само до десет, затова ще ви науча. Дай си ръцете. Виж, двете ти ръце имат десет пръста, нали така? Е, добре. Сега вземам тая песъчинка — подръж я, Хоу-Хоу. — Старецът сложи песъчинката на дланта на момчето. — Тази песъчинка е все едно десетте пръста на Едвин. Добавям още една песъчинка — значи още десет пръста. След това прибавям още и още, докато не станат толкова песъчинки, колкото са пръстите на Едвин. Това прави сто. Запомнете тази дума — сто. Сега слагам в ръката на Заешката устна камъче. То прави десет песъчинки или десет пъти по десет пръста значи сто пръста. След това слагам десет камъчета. Те правят хиляда пръста. После вземам една мидена черупка, която означава десет камъчета или сто песъчинки, или хиляда пръста...

Старецът търпеливо повтаряше обясненията и се опитваше постепенно да налее в главите на внуците си най-обща представа за смятане. С увеличаване на числата той им даваше предмети с различна големина. Слагаше на дънера предметите, които означаваха големи числа и накрая изпадна в затруднение, защото за обозначаване на милион се наложи да вземе избитите от черепите зъби, а на милиард — черупките от раците. Накрая спря обясненията, защото забеляза, че внуците му проявяват признаци на умора.

— И тъй, Сан Франциско имаше четири милиона жители — слагаме четири зъба.

Момчетата бавно преместиха поглед от зъбите, подредени на дънера, към ръцете си, после към камъчетата, песъчинките и накрая към пръстите на Едвин. После плъзнаха поглед назад, в обратен ред — те се мъчеха да усвоят с ума си такова непостижимо количество.

— Ей че много хора, дядо — неуверено предположи най-накрая Едвин.

— Да, страшно много хора — като пясъка на брега и всяка песъчинка е възрастен или дете. Да, миличък, и всички тези хора живееха в Сан Франциско. А когато идваха тук, на брега, се събираха повече от песъчинките. Повече, много повече! Сан Франциско се смяташе за много красив град. А оттатък залива, където беше миналата година станът ни, живееха още повече хора. По цялото протежение от нос Ричмънд до Сан Леандро, в равнината и по хълмовете, се простираше нещо като цял огромен град със седеммилионно население. Разбирате ли? Седем зъба — това са седем милиона.

Момчетата отново отместиха поглед от пръстите на Едвин към наредените на дънера зъби и обратно.

— Светът беше препълнен с хора. Броят на населението на земята според преброяването от 2010 година беше осем милиарда, да, да, осем милиарда — осем черупки от рак. Не като сега. Хората знаеха много начини за добиване на храна. Колкото повече храна имаше, толкова повече ставаха хората. През 1800 година само в Европа населението било 170 милиона. След сто години — сложи една песъчинка, Хоу-Хоу, — през 1900 година, било вече петстотин милиона, значи към петте песъчинки трябва да се добави един зъб. Това показва колко лесно е било да се добива храна и колко бързо се е увеличавало населението. През 2000 година Европа имаше вече хиляда

и петстотин милиона жители. Така беше навсякъде. Тези осем черупки означават осем милиарда души, които населяваха земята по времето, когато започна Алената чума.

Аз тогава бях млад човек на двадесет и седем години и живеех оттатък залива на Сан Франциско, в Бъркли. Едвин, помниш ли огромните каменни къщи, които видяхме, когато слязохме от хълмовете на Контра Коста? Ето в такава каменна къща живеех. Бях професор по английска литература.

Много от това, което разказваше старецът, беше непонятно за внуците, но те го слушаха с интерес, опитвайки се да разберат събитията от миналото.

— А за какво ви бяха тези каменни къщи? — попита Заешката устна.

— Помниш ли как баща ти те учеше да плуваш?

Заешката устна кимна.

— Та ето, в Калифорнийския университет — така се казваха тези каменни къщи — учехме момчетата и момичетата да мислят точно така, както аз с помощта на песъчинките, камъчетата и черупките на раците ви обясних колко хора живееха в онези времена. Трябваше да ги учим на много неща. Момчетата и момичетата, които учехме, се наричаха студенти. Те се събираха в големи стаи, по 40–50 души наведнъж, а аз им говорех разни неща. Както сега на вас. Разказвах им за книгите, написани преди много години, а понякога по същото това време...

— Значи всичко, което си правил, е било да говориш, да говориш... — учуди се Хоу-Хоу. — А кой набавяше месото, кой доеше козите, кой ловеше риба?

— Умен въпрос, Хоу-Хоу, умен въпрос! Както вече ви казах, добиването на храна по това време беше проста работа. Ние бяхме много умни. Няколко човека можеха да осигурят храната на много хора. А останалите се занимаваха с други неща. Ето аз например, както каза, само говорех. Да, аз говорех, говорех през цялото време и за това ми даваха храна, много и отлична храна. Не съм опитвал такава много години и едва ли някога ще опитам отново. Знаете ли, понякога съм склонен да мисля, че най-голямото постижение на нашата гигантска цивилизация беше храната — нейното невероятно изобилие,

безкрайното ѝ разнообразие и възхитителният ѝ вкус. Да, момчета, това беше живот — какви възхитителни неща ядохме тогава!

За внуците тия възторзи бяха непонятни, но те решиха, че дядото, както обикновено, се е отдал на старческа бърборост.

— Тези, които ни осигуряваха храната, се наричаха „свободни граждани“. Но това беше шега. Ние от господстващата класа владеехме земята, машините, всичко на света, а тези хора работеха за нас. Ние прибирахме почти цялата храна, която те произвеждаха и им оставяхме съвсем малко, колкото да могат да работят и да изкарват за нас още повече храна.

— А аз щях да отида в гората и да си намеря храна — заяви Заешката устна. — И ако някой се опитахе да ми я вземе, щях да го убия.

Старецът се засмя.

— Нали ти казах, че ние, хората от господстващата класа, владеехме и земята, и горите, и всичко останало. Тези, които отказваха да произвеждат за нас храна, наказвахме или обричахме на гладна смърт. Но те не бяха много. Повечето предпочитаха все пак да ни хранят, да ни шият дрехи и въобще да правят за нас хиляди — сложи една черупка, Хоу-Хоу, — хиляди приятни неща. По това време аз се казвах професор Смит, професор Джеймс Хауърд Смит. Моите лекции бяха много популярни, иначе казано, много момчета и момичета обичаха да слушат как разказвам за книгите, които други хора бяха написали. Аз бях щастлив и ядох до насита всякакви вкусни неща. Ръцете ми бяха меки и нежни, защото не работех с тях, а тялото чисто и дрехите изящни... — Старецът с отвращение погледна дрипавата си кожа. — Такива неща не носехме. Даже робите се обличаха по-добре. И кожата ни винаги беше чиста. Всеки ден по много пъти си миехме ръцете и лицето. А вие никога не се миете, освен ако не паднете във водата или не ви хрумне да поплувате.

— Ти също не се миеш, дядо — възрази Хоу-Хоу.

— Какво ти миене! Времената са други. Сега съм един мърляв дядка. И никой не се мие, пък и няма с какво. Шестдесет години не съм виждал сапун. Вие не знаете какво е сапун и аз няма да ви обяснявам, защото говорим за друго — за Алената смърт. Ето, вие знаете какво е болестка. По-рано ѝ казвахме болест. Много болести са предизвикани от микроби. Запомнете тази дума, микроби! Микробът е

едно такова много дребно същество, което прилича на кърлежите, дето се появяват по кучетата пролетно време, когато избягат в гората. Само че микробът е още по-малък. Той даже не се вижда.

Хоу-Хоу се изсмя.

— Ама че си и ти, дядо! Как може да се говори за нещо, което не се вижда! Ако не си виждал тия неща, откъде знаеш, че ги има? Хайде де, обясни! Как можеш да знаеш за нещо, което не се вижда?

— Умен въпрос, Хоу-Хоу, много умен. И все пак ние успяхме да видим някои микроби. Работата е там, че ние имахме такива устройства, те се наричаха микроскопи и ултрамикроскопи. Ние ги приближавахме до очите си и гледахме през тях и всички неща ставаха по-големи, отколкото са в действителност, а без микроскоп не виждахме много работи. Най-добрите ни ултрамикроскопи увеличаваха микробите четиридесет хиляди пъти. Нали не сте забравили, че една черупка означава хиляда пръста? Вземете четиридесет мидени черупки — толкова пъти по-голям изглеждаше микробът, когато се гледаше през микроскоп. Освен това имахме още едно устройство — киноекран, с негова помощ увеличеният четиридесет хиляди пъти микроб ставаше още много хиляди пъти по-голям. Така можехме да разгледаме всичко, което не се виждаше с просто око. Вземете една песъчинка и я разделете на десет части. След това една от частите разтрошете на десет части, после още на десет, после още веднъж и още веднъж и правете това цял ден и може би ще получите такова мъничко зрънце каквото е микробът.

Момчетата гледаха стареца с нескрито недоверие. Заешката устна презрително пръхтеше, Хоу-Хоу тихичко хихикаше, но Едвин ги смуща с лакът да млъкнат.

— Кърлежът смуче кръвта на кучето, а микробите, нали са много малки, попадат в кръвта и там се плодят. В тялото на един човек понякога има милиарди микроби... Дайте ми, моля ви, една черупка от рак... Ето толкова, колкото означава тази черупка. Ние наричахме микробите микроорганизми. Когато милиони или милиарди микроорганизми попаднеха в тялото на човек, той се разболяваше. Микробите предизвикваха болестите. Тези микроби бяха безкрайно много — толкова видове, колкото са песъчинките по брега. Ние познавахме само някои от тях. Светът на микроорганизмите си оставаше невидим за нас, ние трудно прониквахме там и знаехме

малко за него. И все пак някои видове микроби ни бяха известни. Например *bacillus anthracis*, *micrococcus* или *Bacterium termo* и *Bacterium lactis* — същите, от които и сега се заквасва козето мляко. Знаехме и различни видове *Schizomycetes* и много други...

И старецът се впусна в разсъждения за свойствата на различните микроорганизми, при това толкова дълги и усукани, че момчетата си смигнаха и се вгледаха в пустинния океан, забравили за словоохотливия старец.

— А Алената смърт, дядо? — напомни му най-сетне Едвин.

Старецът трепна и с усилие слезе от катедрата, от която четеше на някакви свои млади слушатели лекция за най-новите теории за болестотворните микроби с шестдесетгодишна давност.

— Да, да, Едвин, аз се увлякох. Какво да се прави, понякога спомените от миналото са така силни; забравям, че сега съм жалък старец, навлечен в козя кожа, който скита с внуците си — диваци, пасящи кози — из първобитната пустиня. „Световите си отиват като дим“ — така и нашата славна гигантска цивилизация отмина, изчезна като дим. Сега вече съм дядо, немощен старец и принадлежа към племето Санта Роса, защото се ожених за жена от това племе. Моите синове и дъщери се сродиха с други племена — племето на Шофьора, на Сакраменто, на Пало Алто. Ето Заешката устна е от племето на Шофьора. Ти, Едвин, си от рода Сакраменто, а ти, Хоу-Хоу — от Пало Алто. Името на това племе идва от името на града, който се намираше близо до едно друго огнище на културата — Станфордския университет. Ето, сега отново си спомних кой съм и какво съм. Всичко си дойде на мястото. И така, разказвах за Алената смърт. Докъде бях стигнал?

— Ти говореше за микробите, които не се виждат, но от тях човек уж се поболявал.

— Да, правилно. Та ето, отначало човек не забелязваше, че в тялото му са попаднали микроби — те бяха малко. Но след това всеки микроб се делеше наполовина и ставаха два микроба, те на свой ред се деляха надве и т.н., при това с такава бързина, че много скоро в тялото на човека имаше вече милиони микроби. Тогава той се поболяваше от болестта, наричана на този вид микроб, който беше попаднал в кръвта му. Тя можеше да бъде шарка, инфлуенца, жълта треска и още хиляди други болести.

Но, чудна работа! Непрекъснато се появяваха все нови и нови микроби. Едно време, когато хората на земята били малко, и болестите се броели на пръсти. Но хората се размножиха, заселиха се заедно в големите модерни градове и тогава започнаха да се появяват нови болести — в тялото на човека попадаха нови микроби. Милиони умираха от болести. Колкото по-нагъсто се заселваха, толкова по-страшни ставаха болестите. Някога, още в средата на века — това е много преди да се родя, — по Европа преминала Черната чума. И след това още много пъти я опустошавала. После туберкулозата — от нея неизбежно боледували там, където живеели много хора на едно място. Стотина години преди моето раждане избухнала епидемията от бубонна чума. А в Африка била разпространена сънната болест. Бактериолозите се бореха с болестите и ги побеждаваха така, както вие например убивате вълците, бранейки от тях козите, или смачквате моските, които ви хапят. Бактериолозите...

— Дядо, а какво е това... Как ги каза?

— Как да ти обясня? Ето ти, Едвин, си пастир, твоята работа е да пазиш козите. Ти знаеш много за тях. А бактериологът се занимава с микробите, това е неговата работа и той знае много за тях. Та така, бактериолозите се бореха с микробите и понякога успяваха да ги унищожат. Една от най-страшните болести беше показната. Цял век преди да се появи на бял свят, бактериолозите бяха открили микроба на показната. Те го бяха изучили до съвършенство, бяха му направили много снимки, аз съм ги виждал. Но те така и не откриха начин да го унищожат. А през 1984 г. се появи пантобластичната чума. Тя избухна в страната, наречена Бразилия, и отнесе милиони хора. Бактериолозите откриха микроба на тази болест и намериха начин да го унищожат, така че чумата не се разпространи по-нататък. Те направиха т.нар. серум, който се вкарваше в тялото на човека. Серумът убиваше микроба без да навреди на болния. През 1910 година имаше пелагра и анкилостома. Бактериолозите бързо се справиха с тях. Но през 1947 г. се появи нова, съвсем неизвестна дотогава болест. С нея се заразяваха бебетата до десет месеца — ръцете и краката им се парализираха, те не можеха нито да се движат, нито да се хранят. Бяха необходими единадесет години, докато бактериолозите открият начин да унищожат микроба на тази болест и да спасят децата.

Независимо от тези болести и от новите, които пламваха по-късно, хората ставаха все повече и повече, защото беше лесно да се произвежда храна. Колкото по-лесно се добиваше храната, толкова повече ставаха хората. Колкото повече ставаха хората, толкова по-нагъсто се заселваха. И колкото по-нагъсто се заселваха, толкова по-често се появяваха нови болести. Много хора предупреждаваха за опасността. Още през 1929 г. Солдервецки предупреди бактериолозите, че светът не е застрахован срещу появата на някоя неизвестна болест, която може да се окаже хиляди пъти по-силна от всички известни дотогава и може да доведе до гибелта на стотици милиони хора, ако не и на цял милиард. И все пак светът на микроорганизмите си оставаше загадка. Учените знаеха, че той съществува, че от време на време оттам нахлуват пълчища микроби и покосяват човека. Това е почти всичко, което знаеха. Те се досещаха, че в този невидим свят има толкова различни видове микроби, колкото са песъчинките на морския бряг. Някои предполагаха, че в него могат да се зараждат и нови видове. Не се изключва възможността именно там да започва животът — „безграничната плодовитост“, както я наричаше Солдервецки, използвайки израза на други хора, писали преди него...

В този момент Заешката устна се изправи. На лицето му се четеше крайно презрение.

— Дядо — заяви той, — омръзна ми твоето дрънкане. Защо не разказваш за Червената смърт? Ако не искаш, кажи си и ние ще си тръгнем за стана.

Старецът мълчаливо го погледна и тихо заплака. Сълзи на безпомощна обида се търкаляха по страните му, сякаш всички горести на тези дълги осемдесет години се отразиха на печалното му лице.

— Я сядай! — намеси се Едвин. — Нали разказва! Той тъкмо стигна до Алената смърт, нали, дядо? Ей сега ще ни разкаже за всичко. Седни, Заешка устна! Дядо, продължавай.

III

Старецът изтри сълзите си с мръсните си юмруци и отново заговори с треперлив, тънък гласец, който постепенно укрепваше, докато разказвачът отново се почувства в свои води.

— Чумата пламна през лятото на 2013 година. Тогава бях на двадесет и седем и много добре си спомням всичко. Съобщенията по безжичния телеграф...

Заешката устна се изплю от негодувание и старецът побърза да обясни:

— По това време ние умеехме да разговаряме по въздуха на разстояние хиляди мили. И ето пристигна вестта, че в Ню Йорк върлува неизвестна болест. В този най-величествен град на Америка тогава живееха седемнадесет милиона. Отначало никой не придаде значение на това съобщение. Дребна работа — бяха умрели няколко души! Правеше впечатление обаче, че смъртта беше настъпила много бързо и първият признак на болестта бил почервявяването на лицето и цялото тяло. След двадесет и четири часа дойде съобщение, че и в Чикаго е регистриран такъв случай. Същия ден стана известно, че в Лондон, най-големия, отстъпващ само на Чикаго град, вече две седмици тайно се борят с чумата. Всички съобщения минаваха през цензура, тоест беше забранено да се говори на останалия свят, че в Лондон е започнала чума.

Работата явно вземаше сериозен обрат, но ние, в Калифорния, както впрочем и навсякъде другаде, ни най-малко не се разтревожихме. Всички бяхме убедени, че бактериолозите ще намерят средство против тази болест, както в миналото бяха намирали средства против другите болести. Но бедата беше, че микробите, попаднали в човешкия организъм, убиваха човека поразително бързо. Нямаше нито един случай на оздравяване. Това беше като азиатската холера — днес вечерята с напълно здрав човек, а утре сутрин, ако станете по-рано, виждате как го карат на гробищата покрай дома ви. Само че тази неизвестна чума поразяваше още по-бързо, много по-бързо. Час след

появата на първите признаци на заболяването човекът умираше. Някои изкарваха по няколко часа, но много умираха след 10–15 минути.

Отначало се ускоряваше пулсът, температурата се покачваше, после по лицето и цялото тяло изведнъж се появяваше аленочервен обрив. Малко хора забелязваха огъня и сърцебиенето — стряскаха се едва от обрива. В това време обикновено започваха спазмите, но те бяха кратки и не много силни. След като изтърпеше спазмите, човек повече не се мъчеше и чувстваше само как тялото бързо се вцепенява от краката нагоре. Отначало ходилата, после коленете и кръста, а когато парализата достигнеше сърцето, човекът умираше. Той не блънуваше и не спеше. До края, до спирането на сърцето, болният оставаше в пълно съзнание. И още едно странно нещо — колко бързо се разлагаше трупът! Едва човек умираше, и тялото започваше да се разпада и сякаш се стапяше пред очите ти. Това бе една от причините чумата да се разпространява така бързо — милиарди микроби от трупа моментално попадаха във въздуха.

Ето защо бактериолозите имаха толкова малко шансове в борбата с болестта. Те умираха в лабораториите си, докато изследваха микробите на Алената смърт. Те се проявиха като истински герои. Мястото на умрелите веднага се заемаше от други. За първи път успяха да изолират бацила на чумата в Лондон. Телеграфът разнесе вестта навсякъде. Този учен се казваше Траск, но след малко повече от денонощие той умря. Учените в лабораториите си блъскаха главите да намерят средство, което да поразява чумните микроби. Нито едно от известните лекарства не помагаше. Проблемът беше да се намери такова средство, серум, който да убива микробите, но да не вреди на човека. Опитваха се даже да използват други микроби, да вкарват в тялото на болния такива микроорганизми, които са врагове на чумните...

— Дядо, че нали не се виждат тия работи, микробите де! — възрази Заешката устна. — А ти дрънкаш врели-некипели, все едно наистина ги има! Което не се вижда, въобще го няма. Къде се е чуло и видяло да се бориш против нещо, което го няма, с нещо друго, което го няма! В ония времена всички сте били глупаци! Затова сте се затрили. Да не мислиш, че съм повярвал на тия глупости?!

Дядото отново заплака, но Едвин веднага го взе под своя защита.

— Виж какво, Заешка устна, ти самият също вярваш в това, което не виждаш.

Заешката устна заклати глава.

— Ти нали вярваш, че умрелите стават от гробовете. Да не си ги виждал?

— Виждал съм ги, нали ти казах! Миналата година, когато ходих с баща си на лов за вълци.

— Е, хубаво, а защо винаги плюеш през лявото си рамо, когато минаваш през река! — напираше Едвин.

— Срещу уроки — бранеше се Заешката устна.

— Значи вярваш в уроки?

— Как да не вярвам!

— Ама нито веднъж не си ги виждал! — тържествуваше Едвин.
— Ти си по-зле и от дядо с неговите микроби! Сам вярваш в неща, дето не си виждал. Хайде, дядо, разказвай нататък!

Заешката устна, покрусен от поражението в този метафизичен спор, прехапа устни и старецът продължи.

Няма да утежняваме разказа с излишни описания как внуците от време на време се препираха, прекъсвайки стареца, как тихо обсъждаха чутото и правеха всевъзможни предположения, опитвайки се да разберат онзи изчезнал непознат свят.

— ... Накрая Алената смърт пламна и в Сан Франциско. Първият човек умря в понеделник сутринта, а от четвъртък в Окланд и в Сан Франциско хората измираха като мухи. Умираха навсякъде — в леглата си, на работните си места, на улицата. Във вторник аз самият видях как свършва болен от чума. Това беше мис Колбрен, моя студентка. Тя седеше в аудиторията точно пред мене и докато четях лекцията си, видях как лицето ѝ изведнъж стана алено. Млъкнах и само я гледах — всички ние вече бяхме наплашени от слуховете за чумата. Момичетата запищяха и се втурнаха навън. След тях хукнаха и младежите. Останаха само двама. Мил Колбрен получи спазми, вярно, доста слаби, които продължиха не повече от минута. Един от младежите ѝ донесе вода. Тя отпи съвсем малко и възкликна:

— Не чувствам краката си! — И след минута отново: — Краката ми съвсем изтръпнаха. Все едно, че ги няма. И коленете ми са съвсем студени. Почти не ги усещам.

Тя лежеше на пода. Сложихме под главата ѝ куп тетрадки. С нищо друго не можехме да ѝ помогнем. Тялото ѝ изстиваше, парализата обхвана и кръста, а когато стигна сърцето, момичето умря. Бяха минали само петнадесетина минути — бях погледнал часовника — и тя свърши насред аудиторията. Такава хубава, кипяща от сили жена! От появата на първите признаци на болестта до момента на смъртта беше минал само четвърт час, така бързо поразяваше Алената чума.

През тези няколко минути, докато бях с умиращата, паниката беше обхванала целия университет. Студентите на тълпи напускаха залите и лабораториите. Когато излязох, за да докладвам на декана на факултета за случилото се, студентското градче беше пусто. Само няколко души, забавили се кой знае по какви причини, бързаха към домовете си. Двама от тях тичаха.

Деканът Хоуг беше сам в кабинета си, той изведнъж се беше състарил, лицето му беше покрито с бръчки, които преди не бях забелязвал. Щом ме видя, той с мъка се изправи и се затътри към вътрешния кабинет, тръшна вратата и бързо я заключи. Знаеше, че може да се зарази и се изплаши. Той извика през вратата да си вървя. Никога няма да забравя чувството, с което крачех по празните коридори, през замрялото градче. Не изпитвах страх. Да, знаех, че може да се заразя и вече се смятах за мъртъв. Но ме гнетеше не мисълта за смъртта, а ужасът на случилото се. Животът беше спрял. Сякаш беше настъпил краят на света, на моя свят. От самото си раждане дишах въздуха на университета. Житейският ми път беше предопределен. Баща ми беше професор в този университет, дядо ми също. В продължение на сто и петдесет години университетът беше работил като добре смазана машина. И ето сега тази машина внезапно спря. Имах чувството, че свещен пламък е угаснал на свещен олтар. Бях потресен до дъното на душата си.

Когато си влязох у дома, икономката извика и избяга. Позвъних, но никой не се обади и аз разбрах, че камериерката също се е скрила. Обходих къщата. В кухнята намерих готвачката, която се канеше да си тръгва. Като ме видя, тя запищя, изпусна куфара си, излетя през вратата и побягна към изхода, като продължаваше да пищи. Още чувам нейния пронизителен глас. При обикновени заболявания не се държахме така. Спокойно викахме лекар и болногледачки, които

отлично познаваха работата си. Но сега всичко беше по-иначе. Човек се разболяваше внезапно и веднага умираше. Чумата не щадеше никого. Аленият обрив на лицето беше като печат на смъртта. Не съм чувал за нито един случай на оздравяване.

Останах съвсем сам в огромния си дом. Вече ви казах, че тогава можехме да разговаряме помежду си по жиците или по въздуха. Телефонът извъня — обаждаше се брат ми. Той каза, че няма да се прибере, защото се бои от зараза. Съобщи ми също, че двете ни сестри засега ще живеят в дома на професор Бейкън. Брат ми ме посъветва никъде да не излизам, докато не се убедя, че не съм болен.

Аз се съгласих с всичко, останах у дома и за първи път в живота си се опитах да си приготвя нещо за ядене. Признаци на чумата не се появяваха. Аз можех да разговарям по телефона с когото пожелаех и да научавам новините. Освен това ми донасяха вестници. Наредих да ми ги оставят до входната врата. По този начин бях осведомен какво става по света.

В Ню Йорк и Чикаго цареше пълен хаос. Същото ставаше и в останалите големи градове. Около половината нюйоркски полицаи вече бяха загинали. Бяха умрели началникът на полицията и кметът на града. Никой не се грижеше за спазването на закона и за поддържане на реда. По улиците се търкаляха непогребани човешки трупове. Спря движението на корабите и влаковете, които доставяха продукти на големите градове и тълпите гладни бедняци опустошаваха магазините и складовете. Навсякъде пиянстваха, грабеха и убиваха. Населението бягаше от града — отначало заможните в собствените си автомобили и дирижабли, а след тях — огромни маси от простолюдието, пеш, които разнасяха чумата, гладуваха и грабеха по пътя си фермите, селата и градовете.

Новините научавахме от един човек, който се беше настанил с преподавателя си на последния етаж на една висока сграда. Останалите в града — той предполагаше, че са няколко хиляди, буквално бяха полудели от страх и алкохол. Вероятно само един забележим репортьор геройски остана на поста си докрай.

Той съобщи, че през последното денонощие в града не е пристигнал нито един презокеански въздушен кораб и не са идвали никакви съобщения от Англия. Вярно, беше успял да се свърже с Берлин (това беше един град в Германия). Оттам предаваха, че

бактериологът Хофмайер, един от последователите на Мечников, е открил противочумен серум. Това беше последното съобщение от Европа. Оттогава ние, американците, не получавахме оттам новини. Дори и да беше успял Хофмайер да открие такъв серум, все едно вече е било късно, иначе тук непременно щяха да пристигнат изследователи от Европа. Може само да се предполага, че в Европа е станало същото като тук и само няколко десетки души са избягнали Алената смърт.

Връзката с Ню Йорк се поддържаше още едно денонощие. След това и тя прекъсна. Човекът, който предаваше съобщенията от високата сграда, сигурно беше загинал от чумата или от пожарите, които, според неговите описания, бушуваха наоколо. Това, което стана в Ню Йорк, се повтори навсякъде. Така беше и в Сан Франциско, и в Окланд, и в Бъркли. В четвъртък бяха измрели толкова хора, че нямаше кой да прибира трупове и те се търкаляха навсякъде. В петък през нощта жителите започнаха панически да напускат града. Представете си огромните, милионни тълпи хора, също като пасажите от съомга в Сакраменто, които сме наблюдавали при хвърлянето на хайвера, нахлули откъм града в напразен стремеж да избягат от вездесъщата смърт. Но те носеха микробите в кръвта си. Даже въздушните кораби, на които по-заможните се опитваха да се спасят, бяха разносвачи на чумата.

Стотици въздушни кораби взеха курс към Хаваите, носейки със себе си чумата, но болестта вече върлуваше на островите. Успяхме да научим за това още преди в Сан Франциско да се възцари хаос и да няма кой да приема и предава съобщенията. Да изгубиш връзката с външния свят — това е невъобразимо, невероятно! Светът сякаш престана да съществува, изчезна без следа. Оттогава минаха шестдесет години. Знам, че трябва да има на света Ню Йорк, Европа, Азия, Африка, но оттогава никой не е чувал за тях. С идването на Алената смърт нашият свят се разпадна безвъзвратно. Хилядагодишна култура изчезна в един миг, „отлетя като дим“.

Вече ви казах, че богатите се опитваха да се спасят с въздушните си кораби, но в края на краищата, където и да се криеха, всички те загинаха, защото микробите бяха дори на корабите. Познавам само един човек, който беше оцелял — Мангерсън. Той по-късно стана Санта Роса и се ожени за най-голямата ми дъщеря. Мангерсън дойде в племето осем години след чумата. Тогава беше деветнадесетгодишен

младеж и трябваше да чака цели дванадесет години, преди да успее да си вземе жена. Работата е там, че всички жени в племето бяха омъжени, а по-големите момичета — сгодени. Така че трябваше да чака, докато моята Мери стане на шестнадесет. Миналата година сина му, Куцата нога, го разкъса пума.

Когато пламна чумата, Мангерсън бил само на единадесет години. Баща му, един от Промислените магнати, беше смятан за много богат и могъщ човек. Той отвел семейството си със собствения си въздушен кораб „Кондор“ и се опитал да се спаси в някакво глухо кътче на Британска Колумбия — това е на север оттук. Но нещо станало с кораба и те катастрофирали край планината Шаста, чували сте за нея — тя също е на север. Сред тях започнала чума и оживяло само единадесетгодишното момче. Осем години то скитало само из пустините и горските дебри с надеждата да срещне хора. Накрая Мангерсън се отправил на юг, където се натъкнал на нас, Санта Роса.

Но да не избързваме. И така, когато от градовете край залива на Сан Франциско започна поголовно бягство, аз позвъних на брат си — телефоните все още работеха. Казах му, че да се бяга нанякъде е чиста лудост, че аз, слава Богу, явно не съм заразен и че трябва да се скрием заедно с близките роднини на някое безопасно място. Избрахме сградата на химическия факултет в университетското градче, като решихме да се запасим с продукти и с оръжие да отблъскваме неканените гости.

След като уговорихме всичко, брат ми ме убеди да не излизам от дома си поне още един ден, за да бъдем напълно сигурни, че не съм заразен. Охотно се съгласих и той обеща да дойде при мене на другия ден. Ние обсъждахме как най-добре да се запасим с храна и да защитаваме сградата, но точно по средата на разговора телефонът прекъсна. Същата вечер угасна и електричеството и аз седях сам в пълна тъмнина. Вестниците вече не излизаха и аз не знаех какво става на улицата. Отнякъде се разнасяха викове и револверни изстрели, а през прозореца се виждаха отблясъците на огромен пожар, пламтящ някъде в посока на Окланд. Ужасна нощ! Не можах да затворя очите за миг. На тротоара точно пред дома ми застреляха човек — не знам какво беше станало там, чух само бързи изстрели с револвер, а след няколко минути — стонове и молби за помощ. Раненият допълзя до вратата на дома ми. Аз излязох при него, въоръжен с два револвера.

В светлината на кибритената клечка видях, че умира от огнестрелните рани и че е заразен с чума. Заключих се вкъщи и още половин час чувах стонове и ридания.

На сутринта дойде брат ми. През това време бях събрал в един куфар най-необходимите си вещи. Но още щом го погледнах, разбрах, че не му е писано да ме придружи в сградата на химическия факултет. На лицето му се бяха появили зловещите признаци. Той ми протегна ръка, но аз отскочих ужасен.

— Погледни се в огледалото — наредих му аз.

Той се подчини и щом видя на лицето си аления обрив, който потъмняваше буквално с всяка секунда, падна без сили в креслото.

— Господи! — прошепна той. — Изглежда съм се заразил. Не се приближавай! Аз съм обречен.

След това започнаха спазмите. Той се мъчи два часа и до последната минута беше в съзнание. Само се оплакваше, че му е студено и че ходилата му са изтръпнали, после прасците и бедрата, докато парализата достигна сърцето и той умря.

Така поразяваше Алената смърт. Аз грабнах куфара и побягнах. Улиците представляваха страхотна гледка. Непрекъснато се препъвах в мъртъвци и умиращи. Хората падаха пред очите ми като покосени. В Бъркли пламтяха пожари, а Сан Франциско и Окланд се бяха превърнали в гигантска клада. Небето беше забулено от черен дим, така че посред бял ден беше тъмно като на здрачаване и само от време на време, когато се извиеше вятър, кървавочервеният слънчев диск мътно проглеждаше през мъглата. Сякаш идваше краят на света.

Навсякъде се виждаха автомобили, изоставени от собствениците защото горивото им беше свършило, а в гаражите не можеше да се намери нищо. Спомням си един такъв автомобил — на седалките лежах мж и жена, и двамата мъртви, а на тротоара недалеч от тях — още две жени с дете. Накъдето и да се обърнеш — все същата страшна картина.

Прокрадвайки се като сенки, за някъде бързаха хора — бледи като платно жени, които притискаха към гърдите си бебета, бащи, водещи дечицата си за ръка? Вървяха сами, по двойки, на цели семейства, като се стараеха колкото може по-бързо да се измъкнат от чумавия град. Някои мъкнеха продукти, други — одеяла и ценни вещи, но много хора тръгваха с празни ръце. Минах покрай една бакалница

(това е място, където се продаваше храна). Собственикът на магазинчето — аз добре го познавах, беше спокоен и уравновесен човек, но крайно ограничен и упорит — защитаваше собствеността си от няколко мъже, които се опитваха да нахълтат вътре. Вратата вече беше откъсната от пантите, прозорците изпочупени, но бакалинът упорито продължаваше да стреля с револвера си, скрит зад тезгяха. На входа се издигаше купчина трупове, предполагам на тези, които беше успял да улучи, докато наблюдавах схватката от безопасно разстояние, един от бандитите изби прозореца на съседното магазинче за обувки и подпали къщата. Не се притекох на помощ на бакалина. Времето на благородните постъпки беше отминало. Цивилизацията се разпадаше и всеки спасяваше собствената си кожа.

IV

Побързах да се махна и на следващата пресечка пред очите ми се разкри поредната трагедия. Двама гнусни субекти ограбваха мъж и жена с две деца. Знаех кой е този човек, въпреки че почти не се познавахме. Той беше поет, от чиито стихове отдавна се възхищавах. И все пак не му се притекох на помощ. Тъкмо се приближих, когато се разнесе изстрел и той тежко падна на земята. Жената започна да крещи, но единият негодник тутакси я събори с юмрук. Извиках им заплашително, но те започнаха да стрелят и трябваше бързо да свия зад ъгъла. Там пътят ми бе преграден от пожар. Улицата беше забулена от дим, къщите от двете страни горяха. Отнякъде идваше пронизителен писък на жена, която викаше за помощ. Продължих нататък. В такива страшни минути сърцето на човек е от камък, пък и прекалено много хора търсеха помощ.

Като се върнах на пресечката, видях, че бандитите ги няма. Поетът и жена му лежаха мъртви на тротоара. Изстинах от ужас. Децата бяха изчезнали неизвестно къде. Едва сега разбрах защо бегълците бяха така наплашени и постоянно се оглеждаха. В сърцето на нашата цивилизация бяхме отгледали особена порода хора, диваци и варвари, които населяваха бордеите и работническите гета и сега, по време на всеобщото бедствие, се бяха изтръгнали на воля и се бяха нахвърлили върху нас като диви зверове. Именно зверове, иначе не могат да се нарекат! Те унищожаваша и самите себе си — пиянстваха, сбиваха се и, обхванати от лудост, се изстребваха взаимно. Случи ми се да наблюдавам група по-прилични работници, които със сила си проправяха път. Те вървяха в строг ред, жените и децата в средата, а болните и престарелите носеха на носилки. Конете теглеха автомобили с продукти. Неволно се загледах как тези хора се движеха по задимените улици и едва не ме застреляха, когато се изпречих на пътя им. Когато минавах край мене, един от ръководителите им ми се извини. Той обясни, че само организиран отряд може да се защити от всевъзможни скитници и че те убиват на място грабителите и мародерите.

Тогава за първи път станах свидетел на едно зрелище, което по-късно стана нещо обичайно. В един от отряда изведнъж се появиха признаци на чума. Тези, които вървяха до него, се отдръпнаха и той, без да каже нито дума, излезе от редиците им. Една жена, която водеше за ръка момченце, вероятно съпругата му, понечи да го последва. Но мъжът я сгълча и ѝ заповядала стои на мястото си, а останалите я задържаха. Това стана пред очите ми. После видях как човекът с аления обрив на лицето влезе в един вход на отсрещната страна на улицата. Чу се изстрел и той се строполи.

На два пъти ми се наложи да заобикалям пожарите, докато накрая се добрах до университета. Пред входа на градчето срещнах група преподаватели, които се бяха запътили към сградата на химическия факултет. Всички бяха дошли със семействата си, водеха даже слугите и гувернантките. Някакъв човек ме поздрави и аз едва познах професор Бадминтън. Той явно си беше проправял път през някой пожар, защото брадата му беше опърлена. Главата му беше превързана с окървавени бинтове, дрехите му висяха на парцали. Той ни разказа, че са го нападнали бандити и са му нанесли жесток побой, а брат му е загинал предната нощ, защитавайки дома им.

Насред пътя към нашето убежище професор Бадминтън изведнъж посочи лицето на мисис Суинтън. Чумен обрив! Останалите жени запищяха и хукнаха да бягат. Двете ѝ деца и гувернантката побягнаха с тях. Но доктор Суинтън застана до жена си.

— Не се бавете, Смит, вървете — каза ми той. — И наглеждайте, моля ви, децата. Аз ще остана. Знам, че тя ще умре, но не мога да я изоставя. Ако не се заразя, по-късно ще ви настигна. Моля ви тогава да ме пуснете при вас.

Той се наведе над жена си, опитвайки се да облекчи последните ѝ минути, а аз побързах да догоня останалите. Ние бяхме последните, на които позволиха да влязат в сградата. После поставихме охрана с автоматично оръжие, за да не пуска никого.

Отначало се предвиждаше да се укроят около шестдесет човека, но, разбира се, всеки беше довел роднините и приятелите си с техните семейства, така че се събрахме повече от четиристотин души. Вярно, сградата на химическия факултет беше доста голяма и се намираше отделно от останалите, затова можехме да не се страхуваме от бушуващите в града пожари.

Бяхме успели да съберем значителни запаси от продукти и продоволствената комисия определи дневни дажби и реда на получаването им. После избрахме още няколко комисии и се получи доста работоспособна организация. Аз бях избран за член на комисията по отбраната, макар че през първия ден към сградата не се приближи нито един бандит. Но ние ги виждахме в далечината и разбрахме по огньовете, че няколко шайки са се разположили на лагер в другия край на града. Те не преставаха да пият, да викат, да пеят неприлични текстове. Край тях светът се рушеше, като стена се издигаше черен дим, а тези отрепки се отдаваха на животинска разюзданост, псуваха, пиянстваха, биеха се и умираха. Впрочем не беше ли все едно! Така или иначе всички загинаха — добродетелни и безнравствени, силни и слаби, тези, които жадуваха да живеят, и другите, изморени от живота — с една дума, всички. Хората мряха. Умираще светът.

Измина едно денонощие, а никой от нас не показваше признаци на заболяване. Зарадвахме се и започнахме да копаем кладенец. Вие, разбира се, сте виждали онези железни тръби, по които по мое време водата стигаше до жилищата ни. Ние се страхувахме, че от пожарите тръбите ще се спукат и водата ще изтече от резервоарите. Пробихме циментовата настилка на централния двор пред сградата на факултета и започнахме да копаем. Сред нас имаше много младежи, студенти. Работехме ден и нощ. Опасенията ни се потвърдиха — три часа преди да стигнем до водоносен пласт водопроводът спря да работи.

Измина още едно денонощие без никой да се разболе. Изглеждаше, че сме спасени. Тогава още не знаехме това, което стана ясно по-късно — инкубационният период на чумата траеше няколко дни. Тъй като след появата на първите признаци човек умираше много бързо, ние предположихме, че инкубационният период е кратък. Затова след като бяха изминали две денонощия ние се радвахме, че никой не се е заразил.

Но третият ден ни донесе разочарование. Никога няма да забравя нощта преди това. От осем до дванадесет вечерта бях началник на караула и виждах от покрива на сградата как загиват плодовете на човешкия труд. Небето беше озарено от кървави отблясъци, на чиято светлина можеше да се чете книга. Сякаш целият свят беше обхванат от пламъци. Сан Франциско изригваше огън и дим като действащ

вулкан. Горяха Окланд, Сан Леандро, Хейуърд, а на север, чак до нос Ричмънд, пламтяха огромни пожари. Това беше грандиозно и страшно. Да, момчета, огнените езици и диханието на смъртта помитаха цивилизацията. В десет вечерта, на кратки промеждутъци един след друг, избухнаха барутните складове на нос Пиньол. Взривовете бяха толкова силни, че нашата сграда се люлееше като при земетресение. Всички стъкла бяха изпотрошени. Аз слязох от покрива и обходих дългите коридори на факултета, като влизах във всички стаи да успокоя изплашените жени и да обясня какво се е случило.

Час по-късно, когато стоях до прозореца на долния етаж, в лагера на бандитите настана суматоха. Оттам се разнасяха викове, плач и изстрели. Свадата сигурно се дължеше на това, че здравите бяха решили да изгонят болните от лагера. Каквото и да е, някои болни бяха избягали оттам и се стълпиха пред входа на нашата сграда. Заповядахме им да не се приближават, но те ни обсипаха с проклетия и стреляха едновременно срещу нас с револверите си. Застаналият до прозореца професор Мериведър беше убит на място — куршумът го улучи право в челото. Ние също открихме огън и негодниците се разбягаха, с изключение на трима, сред които и една жена. Не им оставаше дълго да живеят и можеха да се очакват най-отчаяни постъпки от тяхна страна. Те ругаеха и гърмяха с револверите си. В кървавочервената светлина на пожарите, с пламтящи от болестта лица, те приличаха на някакви отвратителни фантастични чудовища. Единия застрелях собственоръчно, а другият мъж и жената, все още проклинайки, се строполиха под прозорците на сградата и трябваше да станем свидетели на смъртта им.

Положението ставаше критично. Прозорците на факултета бяха изпочупени при взрива на барутните складове и можехме да се заразим, тъй като наоколо се търкаляха разлагащи се трупове. Членовете на санитарната комисия решиха да вземат мерки. Двама души трябваше да премъкнат труповете по-далеч, а това значеше сигурна смърт, защото после никой нямаше да ги пусне обратно в убежището. Тези смелчаци се простиха с нас и излязоха от сградата. Те се пожертваха за спасението на другите четиристотин човека. Като отмъкнаха труповете, те печално постояха, махнаха ни за сбогом и бавно поеа към горящия град.

Но всичко беше напразно. На следващата сутрин се разболя младата гувернантка на семейството на професор Стаут. Това беше първият случай на чума сред нас. Нямахме право на сантименталност. За да не зарази останалите, ние я изгонихме от сградата и ѝ заповядахме да си върви. Момичето се луташе из градчето, като ридаеше и отчаяно кършеше ръце. Разбира се, постъпката ни беше жестока, но какво трябваше да направим? Не можехме да изложим на опасност четиристотин човека заради един.

В една от лабораториите, където се бяха настанили три семейства, намерихме четири трупа и седем души в различни стадии на болестта.

И тогава започна най-страшното. Оставихме мъртвите на място и изолирахме болните. Сред останалите също се появиха признаци на заболяване и щом при някого забележихме симптомите на чумата, ние го отпращахме в изолаторните стаи. За да не ги докосваме, ние ги карахме да се местят сами. Сърцето ни се късаше от мъка. А чумата продължаваше да върлува и помещенията се изпълваха с мъртви и умиращи. Здравите се местеха от един етаж на друг, отстъпвайки пред смъртоносната вълна, която постепенно заливаше цялата сграда.

Факултетът се превърна в морга и през нощта всички, които още не бяхме засегнати от болестта, напуснахме, като взехме само оръжие, патрони и солиден запас от консерви. Установихме се на другия край на университетското градче, далеч от бандитите, поставихме постове и изпратихме в града разузнавачи, за да намерят коне, автомобили, фургони или каруци — с една дума, каквото и да е, само да натоварим запасите си и да се измъкнем от града като работническия отряд, който бях видял.

Аз бях определен за разузнавач. Доктор Хойл ми каза, че колата му е останала в гаража. Тръгнахме на двойки, мен ме придружаваше младият студент Домби. Трябваше да изминем половин миля през жилищните квартали на града, докато стигнем дома на доктор Хойл. Къщите тук бяха разположени отделно на зелени морави, скрити зад гъстите дървета. По някакъв каприз на огъня цели квартали бяха опожарени до основи, а други оставаха незасегнати, бяха оцелели даже отделни сгради. Навсякъде безчинстваха бандити. Ние вървахме с извадени автоматични пистолети, за да прекъснем желанието им за

нападение. Въпреки това пред дома на доктор Хойл се разигра трагедия.

Къщата беше цяла, но докато се приближавахме, от прозорците изскочиха огнени езици. Негодникът, който я беше подпалил, слезе със залитане по стълбището и се помъкна нанякъде. От джобовите му стърчаха бутилки с уиски, беше много пиан. Изпитах желание да го застрелям на място и досега съжалявам, че не го направих. Той вървеше с несигурна походка, мърмореше си нещо непонятно под носа, очите му бяха кръвясали, а бузата му под бакенбардите беше разкъсана от прясна рана. С една дума, никога не съм предполагал, че човек може да падне толкова ниско като този долен тип. Но аз се съдържах и той се облегна на дървото, за да ни направи път. Но щом се изравнихме с него, той внезапно измъкна револвер и стреля в главата на Домби. Това беше чудовищно безсмислена постъпка. Същата секунда аз натиснах спусъка. Но беше късно. Домби остана на място, даже не успя да извика. Мисля, че дори нямаше време да осъзнае какво е станало.

Оставих двамата убити и бързо се запътих покрай горящата къща към гаража, където беше автомобилът на доктор Хойл. Резервоарът беше пълен, колата беше в движение. Потеглих към университета направо през разрушения град. Останалите разузнавачи се бяха върнали преди мен, но нищо не бяха намерили. Вярно, професор Фърмид беше довел отнякъде едно шотландско пони, но горкото животно бе стояло вързано за празните ясли и за няколко дни така бе изтощено, че не можеше да носи никакъв товар. Някои от нас искаха да пуснем понито, но аз настоявах да го вземем със себе си — можехме да го заколим, ако продуктите ни свършат.

Когато потеглихме на път, бяхме 47 човека, повечето жени и деца. В колата качихме декана на факултета, старец, съвършено смазан от събитията през изминалата седмица, няколко деца и престарялата майка на професор Фърмид. Караше младият преподавател по английска филология Уотроп, който беше тежко ранен в крака. Останалите тръгнахме пеш. Професор Фърмид водеше понито.

Беше прекрасен летен ден, но димът от пожарите забулваше небето и само от време на време проблясваше зловещо неподвижният кървавочервен диск. Бяхме вече посвикнали с кървавото слънце. Но с дима не можехме да свикнем. В ноздрите ни смъдеше, клепачите ни се

възпаляваха. Насочихме се към югоизток, прекосявайки безкрайните предградия край ниските хълмове, опасващи равнината, в която се ширеше градът. Само по този път можехме да излезем в селска местност.

Придвижвахме се бавно напред. Жените и децата не можеха да вървят по-бързо. Те не умееха да ходят като днешните хора. Да, всъщност ние никак не умеехме да ходим. Самият аз се научих чак след чумата. Затова всички трябваше да се съобразяваме с най-слабите, а заради бандитите не смеехме да се разделим на групи. Наистина те ставаха все по-малко, тези зверове в човешки облик. Много от тях бяха покосени от болестта, но въпреки това все още върлуваха големи банди. По пътя срещяхме доста хубави къщи, но много по-често пред очите ни изникваха димящи развалини. Впрочем бандитите явно бяха поуталожили безумната си жажда за разрушение и сега по-рядко палеха домовете.

Ние оглеждахме частните гаражи с надежда да намерим годен автомобил или гориво. Търсенията ни не се увенчаха с успех. Бежанците бяха заграбили всички превозни средства. Край един такъв гараж загубихме Калхън, един прекрасен младеж. Той беше застрелян докато минаваше през моравата. Това беше единственият ни убит, въпреки че веднъж някакъв негодник съвсем неочаквано откри огън по нас. За щастие той гърмеше без да се цели и му видяхме сметката преди да успее да рани някого.

Когато минавахме през Фрутвейл, район на богатски къщи, чумата отново ни засегна. Жертвата този път беше професор Фърмид. Като ни направи знак да мълчим и да не казваме нищо на майка му, той свърна настрана в двора на една хубава къща. Седна на стълбите на предната веранда, а аз поизоставах, за да му махна с ръка. Същата нощ се разположихме на лагер отгътък Фрутвейл, но все още в чертите на града. Още няколко души умряха и ние на два пъти сменяхме мястото на бивака, за да сме по-далеч от мъртъвците. На сутринта бяхме останали тридесет души. Никога няма да забравя как мъжествено се държа деканът на факултета. По време на сутрешния преход жена му, която вървеше пеш, прояви признаци на губелната болест. Когато тя отстъпи към канавката, за да можем да минем, той понечи да излезе от колата и да остане с жена си. Възпротивихме се, но той настоя и в

крайна сметка ние отстъпихме. Защото кой от нас можеше да бъде сигурен, че ще оцелее!

През втората нощ от похода си спряхме отгатык Хейуърд, тъкмо там, където свършваше градът. На сутринта бяха живи само единадесет души. Като капак на всичко през нощта беше избягал с автомобиля Уотроп, преподавателят с ранения крак. Той беше взел сестра си и майка си и задигнал значителна част от консервите. Същия този ден, докато си почивах край пътя, за последен път видях въздушен кораб. Димът тук беше много по-малко, отколкото в града и видях въздухоплана на височина около 2000 фута. В този миг той загуби управление и вятърът го понесе настрани. Не знам какво беше станало там, но буквално пред очите ми носът му започна на тласъци да се спуска. После явно се пръснаха преградите на газовите камери, корпусът зае вертикално положение и дирижабълът полетя като камък надолу. Оттогава не съм видял нито един въздушен апарат. Колко пъти след това съм се вглеждал в небето с напразната надежда да видя аероплан или дирижабъл — знак, че някъде по света цивилизацията се е запазила. Уви, напразно. Сигурно навсякъде беше станало това, което се случи с нас.

Когато на другия ден стигнахме Найлз, бяхме останали само трима. След Найлз видяхме по средата на шосето Уотроп. Колата беше разбита, на постланото на земята покривало лежаха труповете на Уотроп, сестра му и майка му.

Аз бях смъртно уморен, защото не бях свикнал да вървя пеш и през нощта спях като пребит. На сутринта открих, че съм останал сам. Кенфилд и Парсънс, последните ми спътници, бяха мъртви. От четиристотинте човека, които потърсиха убежище в сградата на химическия факултет, и от четиридесет и седемте, които тръгнаха на път, бях оцелял само аз. И шотландското пони. Не знам защо стана така, но фактът си е факт. Аз не се заразих от чумата. Организмът ми се оказа невъзприемчив към нея. На мене просто ми провървя — представете си само, след чумата от милион, по-точно от няколко милиона, да, да, от няколко милиона души само аз бях останал жив!

V

В продължение на два дни се крих в една китна горичка, недокосната от диханието на смъртта. Въпреки потиснатото си състояние (бях убеден, че всеки момент ще дойде и моят ред) лежах и събирах сили. Понито също се по-съживи и на третия ден го натоварих със скромния запас от консерви, който бе останал, и тръгнах на път. Не срещнах жив човек, нито възрастен, нито дете, затова пък на всяка крачка се натъквах на мъртъвци. За щастие имах достатъчно храна. Земята сега не е като някога. Тогава я разчистваха от дървета и храсталаци, обработваха я. Около мен растеше, зрееше и се пропиляваше богатство, което можеше да изхрани милиони. В полята берях зеленчуци и плодове. В опустелите ферми ловях кокошки и събирах яйца. В килерите често намирах консерви.

С домашните животни ставаха странни промени. Те постепенно подивяваха и започваха да се нападат взаимно. Най-лошо изпатиха кокошките и патиците. Свинете подивяха първи, след тях котките. Кучетата също бързо се приспособиха към промените и страшно се размножиха. Те изяждаха труповете, нощем виеха и лаеха, а през деня се изпокриваха по разни закътани места. Забелязах как постепенно си сменяха навиците. Отначало се движеха поотделно — настръхнали, готови всеки момент да се разкъсат взаимно. Но скоро започнаха да се събират в глутници. Кучето винаги е било обществено животно, още преди човекът да го опитоми. Преди чумата имаше страшно много породи кучета — гладки и с гъста, топла козина, съвсем дребни и огромни като пуми. Малките и слабите кучета загиваха от зъбите на събратята си. Изчезнаха и най-едрите, които не можеха да се приспособят към дивия живот. Разликите между породите се заличиха. Сега се въдят глутници от псета, както виждате, подобни на вълци.

— Но нали котките не се събират на глутници? — възрази Хоу-Хоу.

— Котката никога не е била обществено животно. Котката сама си е господар, както беше писал един автор от XIX век. Котката винаги

си е била сама господар — и тогава, когато човекът я е опитомил, и по-късно, когато с векове я е одомашвал, и сега, когато отново е дива.

Конете също подивяха и всички великолепни, създадени от човека породи, се изродиха в сегашните дребни мустанги. Подивяха кравите, гълъбите и кокошките. Кокошки се въдят и сега, но далеч не са такива, каквито бяха преди.

... Аз май се поувляхох, а?... Бродех като в пустиня. Времето минаваше и аз започнах да тъгувам по хората. Но никого не срещах по пътя и започнах да се чувствам все по-самотен. Прекосих долината Ливърмор и планинската верига, която я отделя от другата много голяма долина — Сан Хоакин. Вие не сте били там, но това е много голяма долина, в която се въдят диви коне. Те се движат на огромни, многохилядни табуни. Аз лично съм ги виждал, когато бях там още веднъж, тридесет години по-късно. Вие си мислите, че тук, по крайбрежието, има много коне, но това е нищо в сравнение със Сан Хоакин. И още нещо интересно — подивелите крави се прехвърлиха на планинските склонове. Там сигурно им е по-лесно да се пазят от хищниците.

В селските местности бандитите и мародерите безчинстваха по-малко, отколкото в градовете. Срещал съм много ферми и селища, незасегнати от пожари. Но трупове, разпространяващи заразата, бяха навсякъде, така че аз вървах, без да спирам за дълго. Бях обзет от такава мъчителна тъга, че край Лейтроп прибрах две шотландски овчарки. Те дотолкова бяха отвикнали от свободата, че с радост отново се подчиниха на човека. Колитата дълги години бяха мои верни спътници и капка от тяхната кръв има даже у вашите кучета, момчета. Но самата порода за шестдесет години съвсем се загуби. Тези кучета са по-скоро опитомени вълци.

Заешката устна, изморен от дългия разказ, се изправи, огледа козето стадо и прецени положението на слънцето в небето. Едвин помоли стареца да разказва по-бързо и той продължи:

— Съвсем малко остана... Яхнал коня, който успях да хвана, и придружен от двете кучета и понито, аз пресяхох Сан Хоакин и се отправих към чудната Йосемитска долина в планините на Сиера Невада. Там в един огромен хотел открих голям запас от консерви. Освен това навсякъде се ширеха тучни пасища, имаше много дивеч, а реката, която минаваше през долината, гъмжеше от пъстърва. Живях

там в пълна самота три години. Само цивилизован човек може да разбере какво означава това. Вече не можех да издържам. Чувствах, че ще полудея. Човекът като кучето е обществено животно — той не може да живее сам. Мислех си, че щом аз съм оцелял, значи е оцелял и още някой. Пък и за три години чумните микроби сигурно бяха изчезнали и земята се беше очистила от тази гадост.

Яхнах коня и заедно с кучетата и понито се отправих назад. Отново прекосих Сан Хоакин, преминах хребета, слязох в долината Ливърмор и бях поразен от промяната. Не можех да позная местността — прекрасно обработените поля и градини бяха запустели и буренясали. Хората така старателно бяха отглеждали пшеницата, зеленчуците и плодните дървета, че те бяха станали нежни и слаби, а плевелите и храсталакът бяха непретенциозни и свикнали да се съпротивяват на човека. И когато хората престанаха да обработват земята, те задушиха стопанските култури. Бяха се навъдили множество койоти. Тук за първи път срещнах вълци — слизаха по двойки, по тройки, на малки глутници от хълмовете, където живееха по-рано.

Най-накрая край езерото Темескал, недалеч от мястото, където някога беше Окланд, аз срещнах живи хора. Как да ви опиша вълнението си, момчета, когато, яхнал коня, се спуснах от хълма към езерото и видях между дърветата дим от огън! Сърцето ми замря. Мислех, че ще полудея от радост. После чух детски плач, представете си, плач на живо пеленаче! В този миг залаяха кучета, моите им отвърнаха. Толкова бях свикнал с мисълта, че съм единственият, оцелял от чумата, че не можех да повярвам нито в дима, нито в детския плач.

И изведнъж там, на брега на езерото, на стотина фута от мен, видях едър мъж. Той стоеше на един стърчащ от водата камък и ловеше риба. Не можех да преодолеем вълнението си. Спрях коня и исках да извикам, но не можах. Тогава му махнах с ръка. Стори ми се, че човекът ме погледна, но не ми махна в отговор. Без да слизам от коня, аз наведох глава и зажумях. Страх ме беше да погледна още веднъж нататък, защото знаех, че това е само мираж, че отворя ли очи, и човекът ще изчезне. Но това видение ми беше така скъпо, че не исках да го загубя. И нямаше да изчезне, аз знаех това, докато не отворя очи.

И стоях така с наведена глава, докато не чух кучешко ръмжене и мъжки глас. Как мислите, какво каза този глас? Ще ви кажа. Той рече: „Откъде се взехте пък вие, дявол да ви вземе?“ Ето с какви думи другият ти дядо ме посрещна на брега на езерото Темескал преди петдесет и седем години, Заешка устно. Не, това с нищо не може да се опише! Отворих очи — пред мен стоеше едър, загорял, космат човек с квадратна челюст, ниско чело и свирепи очи. Не помня как слязох от коня. Знам само, че в следващия миг сграбчих с две ръце ръката му и се разридах. Щях да го прегърна, ако той не се беше дръпнал — той винаги си е бил навъсен, недоверчив човек. Независимо от това аз плачех и не пусках ръката му.

Гласът на дядото трепна и секна от нахлулите спомени, по бузите му се търкаляха старчески сълзи. Момчетата го гледаха и се подсмиваха.

— Да, аз ридаех и исках да го прегърна, макар че Шофьора беше негодник, безчувствено животно. Не съм срещал по-отвратителен човек. Казваше се... Чакайте, как му беше името? Май съм забравил, странно! Впрочем всички му викаха Шофьора. Така се казваше професията му и прякорът си му остана. Ето защо племето, което той основа, и досега се казва племето на Шофьора.

Той беше ужасно зъл, безчестен човек. Не мога да разбера защо чумата го беше пощадила. Напук на всичките ни метафизични представи за абсолютната справедливост в света явно нямаше никаква справедливост. Защо беше оцелял тъкмо той, този морален урод, това леке върху лика на природата и при това такъв подъл измамник, какъвто светът не е виждал? Той не можеше да говори за нищо друго, освен за коли, мотори, бензин и гаражи. С особено удоволствие разказваше как е мамил и нагло е обирал хората, при които е служел, преди да пламне чумата. И въпреки всичко му беше съдено да оцелее, докато стотици милиони, не, милиарди люде, които бяха по-добри от него, загинаха!

Тръгнахме с Шофьора към стана. И там видях Веста, същата онази Веста. Това беше великолепно и... тъжно до сълзи. Веста Ван Уордън, младата съпруга на Джон Ван Уордън, облечена в дрипи, стоеше наведена над огъня и с мазолести, ожулени и изподрани ръце бъркаше някаква манджа — същата тази Веста, родена да владее най-голямото в историята на човечеството състояние. Мъжът ѝ, Джон Ван

Уордън, притежател на милиард и осемстотин милиона долара, беше Президент на Промислените магнати и управляваше Америка. Освен това той беше член на Международния комитет по контрола, тоест един от седемте, които управляваха света. И самата Веста беше от такова благородно семейство. Баща ѝ Филип Саксън беше Президент на Управата на Промислените магнати до самата си смърт. Този пост беше станал почти наследствен и ако Филип Саксън имаше син, щеше да бъде негов приемник. Но той имаше само едно дете, Веста, скъпоценно цвете, създадено от вековете. След обявяването на годеща на Веста и Ван Уордън, Саксън посочи бъдещия си зет за свой приемник. Това беше, разбира се, изключително политически брак. Като тези, които бяха обичайни за венценосците особи, преди магнатите да ги сменят на кормилото на властта. Имам основание да мисля, че Веста никога не е обичала мъжа си с тази безумна, страстна любов, която възпяват поетите.

И същата тази Веста вари в опушеното котле някаква си рибена чорба и прекрасните ѝ очи са възпалени от лютия дим! Да, тежка беше участта ѝ! Тя беше единствената оцеляла на милион, също като мене и Шофьора. Навремето Ван Уордън беше построил разкошна лятна резиденция над самия залив на Сан Франциско върху един живописен хълм край Аламеда. Къщата беше обкръжена от огромен парк. Именно там Ван Уордън беше изпратил жена си, когато пламна чумата. Паркът се охраняваше от въоръжена стража и нищо, нито продуктите, нито даже писмата не можеха да влязат в къщата без дезинфекция. И все пак заразата проникна там, поразявайки стражата, слугите на работните им места и огромното множество приближени, които не избягаха от страх. Но и тези, които избягаха, измряха. Веста беше останала единственият жив човек в целия дворец, който се бе превърнал в истинска морга.

Шофьора бил един от избягалите. След два месеца той се върнал и открил, че Веста се е укрила в летния павилион, където била в пълна безопасност. Шофьора бил същински див звяр. Веста се скрила в парка и същата нощ тръгнала пеш към планината — тя, чиито изящни крачета никога не бяха стъпвали по остри камъни и чиято нежна кожа не беше докосвана от бодлите на трънак. Той се спуснал след нея и същата нощ я настигнал. Този мерзавец, представете си, я ударил! Пребил я от бой и я направил своя робиня. Тя, която не знаела какво е да си изцапаш ръцете, сега трябваше да събира съчки, да пали огън, да

готви и въобще да върши цялата черна работа. Шофьора я караше да изнемогва от работа, а той като същински дивак се излежаваше на тревата и я зяпаше. Той не искаше да си мръдне пръста с изключение на редките случаи, когато отиваше на лов или за риба.

— Много правилно! — полугласно отбеляза Заешката устна към момчетата. — Аз го помня много добре. Дядката беше мъж на място. Държеше всички изкъсо и им беше взел страха. Баща ми беше женен за дъщеря му. Да можехте да видите как го налагаше Шофьора! Беше същински дявол. Ходехме на пръсти. Вече беше тръгнал да мре и пак се вдигна и така ме цапардоса с дългата си тояга — винаги я носеше с него, — че ми разби главата.

Заешката устна замислено потри кръглата си глава и момчетата отново се обърнаха към стареца, който възторжено хвалеше Веста, притежание на основателя на племето на Шофьора.

— Не можете даже да си представите колко чудовищно беше всичко! Шофьора беше слуга, разбирате ли, прост слуга! Той се е влачил по корем пред хората от нейния кръг. А тя е владетелка както по рождение, така и по силата на брака си. Тя държеше в малката си нежнорозова длан съдбите на милиони като него. По мое време и най-беглият допир с хора като Шофьора би осквернил Веста. Много добре знам това. Спомням си една случка. Мисис Голдуин, съпругата на един от Магнатите, изпусна чадъра си, когато се канеше да се качи по трапа в собствения си дирижабъл. Слугата направи непростима грешка — вдигна чадъра и го подаде на самата мисис Голдуин, една от най-знатните дами в света! Тя се дръпна от слугата като от прокажен и даде знак на секретаря си да вземе чадъра. Освен това заповяда незабавно да научат името на простака и да вземат мерки незабавно да бъде уволнен. Такава беше и Веста Ван Уордън. А Шофьора я направи своя робиня и се гавреше с нея.

... Спомних си! Бил, Бил Шофьора, така му викаха! Той беше примитивно, тъпо същество, лишено от всякакво благородство, което не познаваше великодушните подбуди, свойствени на културния човек. Не, няма абсолютна справедливост, иначе това чудо на чудесата, каквото беше Веста Ван Уордън, нямаше да се падне на Шофьора. Вие никога няма да разберете трагизма на положението, защото и вие сте груби малки диваци, които не познават нищо освен собствената си диващина! Защо Веста не стана моя? Аз съм човек с изтънчена

култура, професор в голям университет. И въпреки това тя не би се унижила до познанство с мене — толкова високо беше положението ѝ тогава! Представете си цялото унижение, на което беше подложена, като попадна в ръцете на Шофьора. И ако не беше крахът на цивилизацията, аз никога нямаше да се запозная с нея, не бих посмял да я погледна в очите, да разговарям с нея, да докосвам ръката ѝ и... да я обичам, да, да, да я обичам и да знам, че тя отговаря на чувствата ми. Аз вярвам, знам, тя даже би ме обикнала — та край нея нямаше друг мъж освен Шофьора! Защо чумата, която погуби осем милиарда души, не уби още един — Шофьора?

Веднъж, когато Шофьора отиде за риба, тя започна да ме моли да го убия. Молеше ме със сълзи на очи. Но аз се страхувах, плашеха ме неговата ярост и сила. Наистина по-късно говорихме по въпроса. Предлагаму коня си, понито, кучетата, всичко, което имах, само да ми даде Веста. Но той ми се смееше в лицето и клатеше глава. Оскърбяваше ме. Заяви, че по-рано бил слуга, тъпкали са го мъже като мене и жени като Веста, а сега най-знатната дама на земята му слугува, готви му и му бави копелетата. „Вашето време беше преди чумата. А сега е моето време и хич не се оплаквам. И пари да ми дават, не бих се съгласил да върна миналото!“ Така ми каза, макар думите му да не бяха точно тези. Този негодник през цялото време бълваше ругатни.

Освен това ме предупреди, че ще ми откъсне главата и ще напердаши Веста, ако забележи, че я заглеждам. Какво можех да направя, като ме беше страх от него! Беше като див звяр. Вечерта, когато се натъкнах на стана им, ние с Веста дълго си спомняхме за нашия изчезнал свят. Говорехме за изкуство, книги, стихове, а Шофьора слушаше и глуповато се хилеше. Нашият разговор, от който не разбираше нито една дума, много скоро го измори и му досади. Тогава стана и заяви: „Виждате ли я Веста Ван Уордън? Беше надута красавица и важна птица — жена на магната Ван Уордън. Сега е моя жена. Да, професор Смит, времената се промениха, много се промениха! Ей, жено, я ми свали цървулите, живо! Искам професор Смит да знае как съм те дресирал!“

Видях как Веста прехапа устни, а в очите ѝ припламна омраза. Той замахна с възлестия си юмрук и аз се изплаших. Не бих могъл да се преборя с него. Затова станах и си тръгнах, за да не бъда свидетел на подобно унижение. Но Шофьора се разсмя и заплаши да ме набие,

ако не остана. И аз бях принуден да седя и да гледам как край огъня на брега на езерото Темескал Веста Ван Уордън коленичи и се зае да смъква цървулите от краката на тази ухилена космата маймуна.

... Не, момчета, вие не можете да разберете това! Вие не сте видели и нищо не знаете. Не можете да го разберете!

— На всичко е научена — подсмиваше се Шофьора, докато Веста изпълняваше неговата ужасна и унижителна заповед. — Понякога се дърпа, опъва се, но като я цапнеш веднъж по мутрата, пак става кротка като агънце.

А друг един път ми каза: „Ние трябва да започнем всичко отначало — да се плодим и да заселваме земята. Вие просто нямахте късмет, професоре, вие си нямате жена, а тука работите са като в рая. Но аз не съм горд и чуите какво ще ви кажа — посочи мъничкото си, на малко повече от годинка, момиченце. — Ето жена за вас! Вярно, ще трябва да почакате, докато поотрасне. Какво ще кажете? Всички тук сме еднакви, но силата е у мене. Но не се надувам, професор Смит, аз ви оказвам чест, голяма чест. Съгласен съм нашата дъщеря, дъщерята на Шофьора и Веста Ван Уордън, да се сгоди за вас! Ех, дявол да го вземе, да можеше да види Ван Уордън!“

VI

Три седмици се мъчих в стана на Шофьора. Дали просто му омръзнах, или пък му се стори, че зле влияя на Веста, но така или иначе веднъж ми разказа, че преди година, като минавал през хълмовете на Контра Коста към пролива Каркинез, видял оттатък пролива дим. Това значеше, че там живеят хора, а той три седмици криеше от мене това безценно сведение. Незабавно тръгнах на път с конете и кучетата си и преминавайки Контра Коста, излязох на залива. Не видях на другия бряг никакъв дим, но в Коста открих малка лодка, на която натоварих животните си. От парче стар брезент направих платно и южният бриз понесе лодката през залива към развалините на Валехо. В покрайнините на града се натъкнах на следи от скорошен бивак. От многото черупки на ядливи мекотели разбрах защо тези хора са дошли на брега. Както се изясни по-късно, това беше племето Санта Роса. Аз потеглих след тях към долината Сонома през солените тресавища покрай железопътната линия. Там край разрушената тухларна в Глен Елен открих лагера им. Те бяха осемнадесет души. Сред тях имаше двама старци — единият беше банкерът Джонс, а другият — оттеглилият се от практика собственик на заложна къща Харисън. Последният беше взел за жена сестрата икономка на психиатричната клиника в град Напа. От цялото население на Напа и околните селища и ферми в тази многолюдна и плодородна навремето долина беше оцеляла само тя. Племето имаше трима по-млади мъже — фермерите Кардиф и Хейл, и Уейнтрайт — прост ратай. Всеки от тях си имаше жена. На Хейл, простоватия и необразован фермер, се беше паднала Айсидора — най-прекрасната жена след Веста, преживяла чумата. Тя се смяташе за една от най-знаменитите певици в света. Епидемията я заварил в Сан Франциско. Тя с часове ми разказваше за своите странствания и приключения, свършили, когато в горския резерват Мендосино я намерил Хейл и я взел със себе си. Не й оставало нищо друго, освен да му стане жена. Макар да бил необразован фермер, Хейл за щастие се оказал добър човек. Той

притежаваше остро чувство за справедливост и необикновена честност. На Айсидора ѝ беше несравнимо по-добре с него, отколкото на Веста с Шофьора.

Жените на Кардиф и Уейнтрайт бяха от простолюдието, яки, свикнали на труд — типът, най-добре приспособен към условията на първобитния живот, който трябваше да водят. Освен това в племето имаше двама ненормални от лудницата в Елдредж и пет-шест деца и бебета, родени след образуването на племето. И още Берта — много сваятна жена — чуваш ли, Заешка устно, — каквото и да разправя баща ти за нея. Аз я взех за жена. Тя е майка на баща ти, Едвин, и на твоя, Хоу-Хоу. А дъщеря ни Вера се омъжи за бащата на Заешката устна, Съндоу, най-големият син на Веста Ван Уордън и Шофьора.

Така аз станах деветнадесетият член на племето Санта Роса. След мене към племето се присъединиха само двама пришълци. Единият беше Мангерсън, потомък на Магнати, който осем години беше скитал из горите на Северна Калифорния, преди да тръгне на юг и да ни срещне. На него му се наложи да чака дванадесет години, докато поотрасне дъщеря ми Мери, за да се ожени за нея. Другият се казваше Джонсън — той основа племето Юта. Беше дошъл при нас от Юта, страна, която се намира много далеч на изток, зад безкрайни пустини. Беше се добрал до Калифорния двадесет и седем години след епидемията. Той ни разказа, че в Юта оцелели само трима, той в това число, и тримата мъже. Много години ловували заедно, но накрая изпаднали в отчаяние, защото се страхували, че със смъртта им човешкият род на земята ще секне. Затова те се отправиха на запад с надеждата да намерят в Калифорния жени. Само Джонсън беше успял да преодолее Великата пустиня, двамата му спътници бяха загинали по пътя. Когато ни срещна, беше вече на четиридесет и шест години. Той се ожени за четвъртата дъщеря на Айсидора и Хейл, а най-големият му син взе за жена леля ти, Заешка устно, третата дъщеря на Веста и Шофьора. Джонсън беше силен, волеви човек. Затова се отдели от Санта Роса и основа в Сан Хосе племето Юта. То беше съвсем малко — само девет души. Джонсън умря, но благодарение на някогашното му влияние и на здравото поколение племето Юта ще стане силно и ще изиграе водеща роля във възраждането на цивилизацията на земята.

Знаем още две племена — Лос Анджелитите и Кармелитите. Кармелитите произлизат от един мъж и една жена. Мъжът се казваше

Лопес, кожата му беше мургава, защото беше потомък на древните мексиканци. Той бил каубой в едно животновъдно ранчо отгатык Кармел, а жена му — камериерка в голям хотел в Дел Монте. Седем години не знаехме нищо за съществуването на Лос Анджелистите. Там е хубав край, е, доста е горещо. Предполагам, че сегашното население на земята е около триста и петдесет четиристотин души, ако, разбира се, някъде не живеят и други, съвсем малки племена. Във всеки случай ние не знаем за тях. Откакто Джонсън дойде при нас от Юта, нямаме никакви сведения нито от изток, нито от другаде. Огромният свят, който помня от детството и младостта си, е изчезнал. Той престанала съществува. Аз съм последният свидетел на Алената смърт и само на мене са известни чудесата на този отдавна изчезнал свят. Хората, които бяха могъщи като богове и владееха земята, небесата и моретата, сега водят първобитен живот на бреговете на калифорнийските реки.

Раждат ни се много деца. Ето например сестра ти, Заешка устно, има вече четири. Хората стават все повече и отново се готвят да изкачат върховете на цивилизацията. Ще дойде време, когато на хората ще им стане тясно тук и ще започнат да се разселват и може да се очаква, че след неколкостотин поколения нашите далечни потомци постепенно ще се прехвърлят през Сиера Невада и с всяко ново поколение ще напредват по нашия велик континент на изток, заселвайки все нови и нови земи. Отново ще започнат великите преселения на арийските народи.

Но това ще става бавно, много бавно — твърде много трябва да се направи. Събитията ни отхвърлиха далеч назад. Ако беше останал жив поне един физик или химик! Но те загинаха, а ние изпозабравихме всичко, което знаехме. Вярно, Шофьора започна да обработва желязо. Той измайстори ковашко огнище, което ние използваме и досега. Но той беше мързелив и когато умря, отнесе със себе си в гроба всичко, което знаеше за металите и машините. А аз откъде можех да знам такива неща? Моята работа беше класическата философия, а не химията. Шофьора ни научи само на две неща — да варим огнено питие и да отглеждаме тютюн. И веднъж, пиан, той уби Веста. Сигурен съм, че е убил Веста в пристъп на пианска жестокост, макар винаги да твърдеше, че е паднала в езерото и се е удавила.

Момчета, ще ви дам един съвет — пазете се от знахарите. Те се наричат доктори, като принизяват благородната някога професия.

Всъщност те са знахари, шамани, които използват предразсъдъците и невежеството. Измамници и шарлатани, това са те. А ние сме паднали толкова ниско, че вярваме на измислиците им. Те стават все повече, както и ние, и ще се опитат да ни подчинят на волята си. Така че запомнете, те са измамници и шарлатани. Погледнете Кривогледия. Макар че е млад, той вече се нарича доктор. Продава билки против болести, обещава сполучлив лов и хубаво време срещу месо и кожи, изпраща на хората черна тояжка, която означава смърт, и прави хиляди други гадости. Той казва, че може всичко, а аз твърдя, че лъже. Аз, професор Джеймс Хауърд Смит, заявявам, че лъже. Казвал съм му го в очите. Защо още не ми е изпратил черната тояжка? Защото неговите заклинания не ми действат и той много добре го знае. А ти, Заешка устно, дотолкова си затънал в суеверие, че би умрял от страх, ако се събудиш през нощта и намериш край себе си такава пръчка. И ще умреш не заради особените свойства на черната тояжка, а защото си дивак, един невеж, първобитен дивак!

Знахарите трябва да бъдат унищожавани и да се откриват отново знанията, които хората са изгубили. Затова отново ви повтарям това, което винаги трябва да помните и да предадете на децата си. Трябва да им разкажете, че когато огънят нагрива водата, в нея се появява едно чудно нещо, което се нарича пара. Парата е по-силна от десетки хиляди хора и може да върши вместо тях цялата им работа. В блясъка на мълнията се таи също такъв силен слуга на човека, негов стар роб, който отново трябва да му служи.

Съвсем друго нещо е азбуката. С нейна помощ аз знам какво означават странните малки знаци, докато вие, момчета, познавате само примитивното пиктографично писмо. В сухата пещера на Телеграф Хил, в която се отбивам, когато племето ни слиза към морето, съм скрил много книги. В тях има велика мъдрост. Там е и ключът за азбуката, така че човек, който познава пиктографичното писмо, може да се научи да чете книги. Един ден хората пак ще могат да четат и ако пещерата оцелее, те ще научат, че някога е живял професор Джеймс Хауърд Смит, който е запазил за тях мъдростта на древните.

Имаше и едно хитро вещество, което хората неизбежно ще открият отново. То се нарича барут. С негова помощ ние убивахме сигурно и от разстояние. В земята има някои вещества, те се смесват в определено съотношение и тогава се получава барут. Забравил съм кои

са тези вещества, а може и никога да не съм знаел. И много съжалявам за това. Ако знаех, щях да го направя и да убия Кривогледия, за да спася хората от суеверията му.

— Като порасна, ще дам на Кривогледия всички кози, месо и кожи, които имам, за да ме научи как да стана доктор! — заяви Хоу-Хоу. — И тогава всички ще ме уважават и ще ме слушат. Хората ще ми се кланят.

Старецът тъжно кимна с глава и промърмори:

— Странно е да чуваш остатъците от сложните форми на арийската реч от устата на един мърляв малък дивак, облечен в животински кожи! Светът се преобърна и причината за всичко това е чумата.

— Аз пък няма да те слушам! — гордо заяви Заешката устна на бъдещия знахар. — Ако ти платя да изпратиш някому черната тояжка, а той не умре, ще те убия. Запомни това, Хоу-Хоу!

— А аз ще направя така, че дядо да си спомни веществата, от които се прави барутът — тихо каза Едвин. — И тогава ще подчиня всички ви. Ти, Заешка устна, ще се сражаваш за мене и ще ми носиш месо, а ти, Хоу-Хоу, ще изпращаш по моя заповед черната тояжка, за да се страхуват от мене. Ако Заешката устна се опита да ме убие, ще му светя маслото със същия този барут. Не, дядо не е такъв глупак, както си мислите, и аз ще слушам разказите му и някога ще стана най-главен от вас!

Старецът тъжно поклати глава.

— Отново ще открият барута. Това е неизбежно — историята се повтаря. Хората ще се плодят и ще воюват. С помощта на барута ще започнат да убиват милиони себеподобни и само по този начин, от огъня и кръвта, някога, в далечното бъдеще, ще възникне нова цивилизация. Но какъв е смисълът? Както загина предишната, така ще загине и бъдещата. Ще са необходими може би петстотин хиляди години, за да се възвиси, но така или иначе, тя ще загине. Всичко загива и си отива. Няма да изчезнат само космическата сила и материята. Те вечно се движат, взаимодействат си и създават три непреходни типа — на свещеника, войника и властника. Устами младенца глаголит истина веков. Едни ще се сражават, други ще се молят, трети ще управляват, а останалите — множеството — ще се трудят до изнемога и ще страдат, и върху окървавените им трупове

отново и отново ще издигат това необикновено, чудно красиво здание, което се нарича цивилизована държава. То ще расте независимо от всичко. Даже ако не се запазят скритите в пещерата книги, все едно хората отново ще открият старите истини и ще започнат да се кланят на старата лъжа и да учат на това децата си. Какъв е смисълът?...

Заешката устна скочи на крака, бързо огледа пасящите кози и погледна към залязващото слънце.

— Старецът от ден на ден става все по-бъбрив — каза той на Едвин. — Да си вървим в бивака.

Хоу-Хоу и Заешката устна повикаха кучетата, събраха козите накуп и ги подкараха по горската пътека, а Едвин остана със стареца и му помагаше да върви. Когато стигнаха до железопътния насип, Едвин спря и погледна назад. Заешката устна и Хоу-Хоу продължиха напред с козите и кучетата. Едвин гледаше дивите коне, които слизаха от хълмовете към пясъчния бряг. Табунът беше малък, от двайсетина глави — жребчета, млади коне и отрасли кобили, а до самата вода в пяната на прибоя стоеше великолепен жребец. Извил шия, той въртеше блестящите си диви очи и душеше соления мирис на морето.

— Какво има? — попита дядото.

— Конете — отговори момчето. — За първи път ги виждам на брега. В планините са се навъдили планинските лъвови и конете идват тук.

Слънцето се спускаше към хоризонта, забулен от безредна камара облаци и червените му лъчи се разтваряха като ветрило в небето. А от бялата пяна на разбиващите се о брега вълни пропълзяваха върху черните камъни морските лъвови. Те играеха, биеха се, любеха се и пееха своята песен, както преди хиляди векове.

— Да вървим, дядо — повика го Едвин.

И те закрачиха покрай релсите, към гората, да настигнат стадото — облечени в кожи старец и момче.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.